

DE Banier

100 JAAR

Rembrandt van Rijn - De vaandeldrager

Guido Gezelle (1830-1899) was een Vlaamse, katholieke dichter. Het gedicht Het leven (is een krijgsbanier) is opgenomen in de bundel met de voor deze gelegenheid toepasselijke naam Eeuwkrans.

Het leven

Het leven is een' krijgsbanier,
door goede en kwade dagen,
gescheurd, gevlekt, ontvallen schier,
kloekmoedig voorwaards dragen.

Men tuimelt wel, en wonden krijgt
men dikwijls, dichte en diepe...
't en vlucht geen weerbaar man, die wijgt,
of hem de dood beliepe!

Het leven is... geen vrede alhier,
geen wapenstilstand vragen:
het leven is de Kruisbanier
tot in Gods handen dragen!

Guido Gezelle, december 1892

ontvallen: ontglippen
dichte: dicht opeen, talrijk
wijgt: strijdt
beliepe: overvallen, bedreigen

DE Banier inhoud

- 07** “Banier der volken”
Meditatie
- 08** Voorzitter
Dick van Meeuwen
- 12** 100 jaar in covers
Van zwart-wit naar kleur
- 15** Haags nieuwsoverzicht
Nieuwsberichten uit de 10 decennia
- 19** Gisette van Dalen
Column
- 20** Historisch overzicht
over 100 jaar *De Banier*
- 26** Politieke partijen
en hun ledenblad
- 32** Reisproces
van *De Banier*
- 34** Menno de Bruyne
Interview
- 40** Bas van der Vlies
Interview
- 45** Roelof Bouwman
Column
- 49** Riekelt Pasterkamp
Column
- 55** De Banierlezer
Toen en nu

COLOFON

Jaargang 100,
nummer 4 en 5.

REDACTIE

Hoofdreductie:

D. van Meeuwen en

J.W. van Berkum

Eindreductie:

J.S. van der Ree Doolaard

Redactiecommissie:

N. Bakker, M. de Bruyne en

J.A. Schippers

Projectmedewerker:

F. van de Weteringh

ONTWERP EN OPMAAK

Co-productie:

R. Kunst & Vormgeving

Studio De Groot –

grootsgedrukt.nl

DRUKWERK

De Groot – grootsgedrukt.nl

ADVERTENTIEWERVENING

Novente

BEELDVERANTWOORDING

Een groot deel van onze beelden zijn gemaakt door Cees van der Wal Fotografie

- p. 2 Wikimedia Commons, (betwist kopie) Rembrandts De Vaandeldrager
- p. 19 beeld door Tineke van der Eems
- p. 40 Wikimedia Commons, Van der Vlies tussen Van Dis en Van Rossum
- p. 47 Wikimedia Commons
- p. 48 Daan van Oostenbrugge
- P. 61 M. Dankers 2020, beeld Sjaak Verboom

De redactie heeft geprobeerd de rechten van het beeldmateriaal zoveel mogelijk te regelen. Als u meent dat uw materiaal zonder voorafgaande toestemming is gebruikt, verzoeken wij u om contact met ons op te nemen via debanier@sgp.nl.

"Aan de lezers."

Bijna drie jaar na 100 jaar SGP is er nu ook 100 jaar partijblad *De Banier*. Stel je eens voor: 100 jaar!

Dat kan de SGP niet onvermeld voorbij laten gaan. Daarom ligt in de maand mei van 2021 een speciale editie van *De Banier* voor u die in het teken staat van dit jubileum. Op 5 mei 1921 verscheen de allereerste editie van ons 'partijorgaan'. 5 mei was in dat jaar nog een datum die geen oorlogsherinneringen opriep, maar de toenmalige redactie dacht toch aan de strijd toen ze hun blad een naam moesten geven. Geestelijke strijd maakte een duidelijk herkenbare banier onmisbaar in het strijdperk.

De Banier heeft altijd gediend om het contact met de leden van de SGP te onderhouden. Veel verschillende (sociale) media komen op, blinken en verzinken. Zelden wordt hen een 100-jarig jubileum vergund. 100 jaar *De Banier* willen we dan ook niet als een prestatie op zich zien. De taak van de SGP in het strijdperk is nog nodig en verre van overbodig. Een samenbindende en helder communicerende banier blijft dan ook nodig om je in het strijdperk voor de eigen gelederen verstaanbaar te maken.

Duizenden keren heeft de SGP door *De Banier* contact gezocht met haar leden. Duizenden keren werd er geprobeerd om de beginselen, de basiswaarden van de SGP door te geven. Ds. G.H. Kersten schreef 100 jaar geleden ook zijn 'Aan de lezers.'. De wenselijkheid die werd gevoeld om een eigen partijorgaan te hebben, werd 'een noodzakelijkheid', schrijft hij.

Over een 'orgaan' gesproken, dat is toch wat anders dan een magazine. In een magazijn berg je artikelen op, maar een orgaan is een deel van een levend wezen met een eigen functie. Daarom presenteren wij u bij dezen de jubileumeditie van ons partijorgaan.

De inhoud

We gebruiken dit jubileumnummer niet voor de blik op de toekomst. Daar hopen we later aandacht aan te besteden. In deze editie vindt u wel een beknopt historisch overzicht, ervaringen van lezers, (oud-)redacteuren, mediakenners en vaandeldragers. We geven u flarden mee van artikelen, voorkanten, advertenties en historische omgevingen. Ze geven korte inkijkjes op de tijdlijn van *De Banier*, maar ook op die van Nederland. Vaak is het beeld zwart-wit, maar ook daarmee kunnen wij kleur bekenen.

Met deze uitgave dragen we *De Banier* een nieuwe eeuw binnen. Draagt u ook een stukje mee?

Namens de redactie van *De Banier* wensen we u veel leesgenoegen toe.

SJON VAN DER REE DOOLAARD
eindreducteur

A vibrant, high-resolution photograph of a tropical forest scene. In the foreground, a clear, turquoise river flows over dark, mossy rocks. To the left, a large, ancient tree trunk with thick, gnarled bark stands prominently. The background is filled with dense, lush green foliage and trees, with sunlight filtering through the canopy, creating a dappled light effect. A semi-transparent green rectangular box is overlaid on the center of the image, containing white text.

**“Want het zal geschieden
ten zelven dage,
dat de heidenen
naar de Wortel van Isai,
Die staan zal
tot een Banier der volken,
zullen vragen,
en Zijn rust zal heerlijk zijn.”**

Jesaja 11:10

► “Die staan zal tot een Banier der volken”

Jesaja 11:10m

Verheven Banier

Ons 100-jarige partijblad heeft een krachtige naam. Een banier is een vlag of vaandel. Ze draagt het zegel van een regerend vorst. In de Bijbel is de banier een teken van de regering van God (zie bijvoorbeeld Jesaja 49:22). Ons partijblad beoogt dit getuigenis te verheffen. Bij dit jubileum mogen we de Heere erkennen dat Hij ons al die jaren dit getuigenis gegeven heeft.

STRIJD

Een banier werd vroeger gebruikt in de strijd. In een van de eerste nummers schrijft ds. G.H. Kersten dat daaraan bij deze naamgeving is gedacht. “De strijd die wij aanbinden, zal op het politiek terrein gestreden worden. Zovele banieren roepen daar ter verzameling. Helaas, zovelen die ons volk willen wapenen tegen de eis van Gods Woord en Wet. (...) Ach er kwam zulk een verwatering; naar wij geloven doordat men te zeer op overwinning was bedacht en te weinig lette op beginsel.”

In het geestelijk klimaat van ons volk zijn de tegenstellingen groter geworden. De verlating van Gods Woord en Wet heeft zich ver uitgestrekt. Wat is er een schuld te belijden als we zien op doorwerking en acceptatie van de zonde. In politieke vergaderingen wordt de taal van Gods Woord nauwelijks nog verstaan. Een zorgvuldige vertaalslag is nodig. Laten we ons alstublieft bewust zijn van de strijd der geesten die in alle hevigheid gaande is.

Let nog eens op *de banier*. Overheden moeten worden opgeroepen te regeren naar Gods Woord en Wet. Wij allen zijn door God geschapen en zullen eens door Hem geoordeeld worden.

Ds. Kersten: “Door de nood gedwongen hieven we een eigen banier op. We stemmen toe: we mikken hoog. Maar niet te hoog. Gedreven niet door de zucht naar grote dingen, doch door vaste overtuiging en de kracht der beginselen van Gods Woord, waagden we het ‘verzamelen’ te blazen. (...) In stille hope dat God ons getrouwheid geve in het ontplooiën van *de banier*, ook al zou onder Zijn toelating soms verlies ons deel zijn.”

DS. G.W.S. MULDER

vicevoorzitter

LIEFDEDIENST

Of ons partijblad nog honderd jaar zal bestaan? Hopelijk is Gods Koninkrijk dan in volmaaktheid aangebroken en zal geen SGP meer nodig zijn. Maar onze tekst wijst erop dat er dan nog een Banier zal zijn. Ten diepste is deze naam vervuld in Christus. Hij was een vernederde Koning. Hij droeg doornenkroon en kruis.

In Zijn lijden en dood heeft Hij de schuld van de Zijnen verzoend. Maar het is Pasen geweest. Hem is alle macht gegeven in hemel en op

aarde. Zijn Koninkrijk is nu al nabijgekomen. Het is geestelijk, en bevindt zich in de harten van allen die Gods genade benodigen. Wonder van Zijn ontferming: juist zondaren, die van zichzelf vijanden van Hem zijn, wil Hij tot Zijn onderdanen maken. Zalig wie deze Koning kennen mag. Zijn regering is vol van recht en genade. Zijn dienst is een liefdedienst! Zo staat Hij als een Banier der volken. Zo trekt Hij de Zijnen onder Zijn eeuwige vredeheerschappij.

Ook in onze tijd verenigt *De Banier* door weer en wind degenen die de HEERE God ook in het maatschappelijke leven willen dienen naar Zijn Woord. Treffend schreef ds. Kersten daarover een eeuw geleden: “Laat er nog zoveel onderling geschil zijn, een oog op de wapperende banier doet alle geschil vlieden voor de band, die samenbindt.”

De Heere geve ons vrijmoedigheid en getrouwheid. In ons is beschaamdheid en geen kracht. Maar door Gods genade heffen wij *de banier* op!

„DE BANIER“

Orgaan van de Staatkundig Gereformeerde Partij in Nederland.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:

f1.— per jaar, per postwissel
of f1.10 bij incassering per post.

Advertenties: 1—6 regels f 0.60; elke regel meer f 0.10
in te zenden uiterlijk maandag voor den verschijndag
aan de administratie.

Redactie

Ds. G. H. KERSTEN te IJERSEKE.

Bijdragen van Medewerkers en
Ingezonden stukken aan
Ds. G. H. Kersten.

Dit Blad verschijnt den 1sten Donderdag der maand

Adres de Administratie:

Ds. KIEVIET, te VEENENDAAL.

Aan de Lezers.

Sinds de oprichting der Staatkundig Gereformeerde Partij werd de wenschelijkheid uitgesproken van een eigen orgaan te bezitten; die wenschelijkheid werd sterker steeds gevoeld; werd *noodzakelijkheid*. De beginselen der partij eischen ontplooiing; de kiesverenigingen als zoovele leden van het lichaam der partij, behoeven gemeenschap met elkaar te oefenen; de moeilijkheden waarin vele leden zich bevinden, vooral ook door de sociale wetgeving, doen vragen stellen, wier getal tot zulk een hoogte klom, dat beantwoording per brief schier onmogelijk werd; kortom een partij-blad is onmisbaar. 't Hoofdbestuur gevoelde dit reeds lang en mede onder den drang der algemeene vergaderingen, gaf het zich om, zij 't voorloopig eens per maand, ons blad het licht te doen zien.

Met dit te zeggen wii ik niet zouzeer niet verschijnen van het blad rechtvaardigen, als wel 't toeven met de uitgave. Tot die uitgave moesten we gedrongen worden; die uitgave mocht geen overhaaste stap zijn; 't besluit moest rijpen; en tenslotte de overtuiging der onmisbaarheid den doorslag geven.

Zoo ging 't.

En hierbij heb ik 't genoegen U 't eerste Nummer van „DE BANIER“ ter kennis-making aan te bieden, in hope ge U als abonné zult opgeven bij het bestuur uwer kiesvereniging of bij Ds. KIEVIET te VEENENDAAL, die de administratie voert; de prijs is gesteld op slechts één gulden per jaar. Ge zult toestemmen bij de hooge papieren, hooge loonen en hooge portkosten, een koopje nietwaar? 't Getal abonné's moet de uitgave mogelijk maken; en de advertenties! Zoo velen vroegen mij advertenties te plaatsen in de Saambinder, die geen advertenties, dan familieberichten opneemt doch in „DE BANIER“ is plaats, adverteert nu naar hartelust, ge zult 6000 tal lezers bereiken; en iets bijdragen tot verbreiding der beginselen van eene partij, die zich richten wil ook in het politieke leven naar Gods Woord.

Helaas! de ware beginselen worden schrikkelijker verzaakt. Jammer! de partijen die zich aan 't Woord wilden houden, zwenkten naar links. De samenwerking met Rome, in 't gemeen gezegd, het grijpen naar macht, deed van de vastheid afglijden. Machtspolitiek doodt beginsel-politiek. Zullen wij 't gevaar kunnen ontkomen? Zal onze kleine maar wassende partij zich kunnen blijven spenen aan al wat grijpen is naar 't groote en machtige ten koste van beginsel? Zullen wij kunnen verliezen als 't beginsel 't eischt? Smaad dragen en ver-

vrijing als 't moet? Ontveinzen we ons de gevaren niet. Hou vast aan 't beginsel. Wint met *inboeten* van heilige beginselen is verliezen. We belijden in ons program, om in dit woord ter inleiding één zaak te noemen: „Vrouwenkiesrecht is in strijd met de roeping der Vrouw“. Dienovereenkomstig zullen we straks zonder vrouwen ter stembus optrekken; misschien, ik zeg misschien, (want 't is naar nenschelijke rekening en God regeert), de helft van de stemmen krijgen, die we anders zouden kunnen halen; *misschien* nog niet één onzer mannen in de kamer brengen, *misschien* wel haast zeker, het verwijt krijgen van de ontrouwe vrienden, die de beginselen wel uitspreken, maar verkochten voor de schotel linzenpoe van de gelijkstelling der openbare en Christelijke school, dat wij de socialisten steunen; misschien wie weet wat naarheid meer. En zullen we 't alles kunnen dragen dan als het moet? Ja blij zijn, dat we stemmen met een vrije *conscientie*, *zonder machtsbroeging*? Want dat geeft blijdschap. Laat uw oog daarop alleen zijn gericht: *uwe conscientie blijve vrij*. Voor de vierschaar van uw geweten moet ge niet geoordeeld staan. En dat kan alleen, *als men naar beginsel handelt*. Maar die vrijheid is eene overwinning grooter dan van menigeen die „Hosannah“ jubelde, doch alleen omdat hij macht kreeg. Laat ik 't maar eerlijk zeggen: dat heeft me altijd zoo gehinderd in de politiek. Elke praktijk was goed genoeg; als men maar stemmen er mee aanbrengt; werken moet ge, werken. „Laat de orde wijven bidden“ zei eens spottend een van de leiders in Utrecht. En als dan een z.g.n. overwinnig is behaald, dan zingt men: „Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht“. Mijn lezer ik beef, als ik aan dat hoongelach, aan dat spotten met den Almachtige denk.

Alleen als waarschuwing haal ik 't aan; als waarschuwing voor ons zelf zullen wij staande blijven, dan moet *beginnel* ons beheerschen; dan moet ge u speenen aan al wat beginselverloochening is, ook al zoudt ge er mee „winnen“, dan moet ge „verliezen“ kunnen.

Maar dan zal uw verlies winste zijn; dan zal ook verlies u stalen in den strijd; dan zult ge een bende vormen, wel toegerust, dan, ik twijfel er niet aan, dan zult ge den lande behoudenis aanbrengen. Wij beleven zulke beginselooze dagen. Er is behoefte aan *vaste leiding*, daaraan, dat de bazuin een *zeker geluid* geeft. Welnu moge de Heere ons verwaardigen ook in het politieke leven getrouw gemaakt te worden, en onwankelbaar te staan. Laat ons met geen groote woorden schermen.

Ootmoed betaamt ons vooral bij het betreden der *politieke erve*. O, op die erve ligt zulk een schuld! En die schuld is *onze* schuld, of we 't weten willen of niet. Hoe hebben onze Vaders geklaagd over het droef verval van ons volk. En waar zijn we sinds de dagen van v.d. Groe e.a.? Achteruit gevlogen is ons volk!

Ons dreigen zulke schrikkelijke gevaren. 't *Socialisme* groeit. *Rome* groeit; Rome groeit schrikbarend. Op nu mannen; op tegen den ontzettenden stroom, die ons dreigt te verzwelgen. Om het behoud onzes volks roep ik u toe: staat als een eenig man, houdt uw beginsel vast. Niet een man of wat in de kamer, maar *het leven bij Gods Woord* zal ons kunnen redden. Zeg maar of een rechts cabinet ons zooveel winste bracht! Wat?

Wil ik een rechts ministerie gelijkstellen met een links?

Och neen: blind ben ik voor 't gevaar van 't *socialisme* niet; neen de ruste, die we nog hebben waardeert ik mee. Maar wel bedroeft me den nieuwen koers. De *sociale wetgeving* is eene ellende-bron, geestelijk en stoffelijk; wie zal de lasten dragen straks? Wie het heirleger ambtenaren keeren in z'n brute eischen en knevelend handelen? Waarheen zal vrouwenkiesrecht ons voeren? Men spreekt van betindigen van den *schoolstrijd*, doch voor ons ving dien strijd juist nu aan. Wie maakt ons het verkrijgen van scholen mogelijk? *Eigen scholen zijn ons één levensbelang*. Genoeg; de nieuwe koers kan ons niet behagen. „Zet de oude palen niet terug, maant ons Gods Woord; en die vermaning geldt ook voor ons volksleven. Doe de Heere ons tot Hem terugkeeren. Binde Hij de nooden des volks ons op 't harte. Geve Hij onze geëerbiedigde Koninginne, in Zijne vreeze te regeren. Stelle Hij aan hare zijde mannen, die naar Zijn woord hooren. En 't zal ons welgaan.

I.

K.

Kinderlijke Vreeze.

Mijn zoon! vrees den Heere en den Koning: vermeer U niet met hen, die naar verandering staan.

Vaderlijk worden we door Salomo vermaand den Heere en den Koning te vreezen. De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid, een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods; en daarom heeft zij voor het hart des menschen een onuitsprekelijke waarde. Daar, waar zij komt moet de zonde en de wereld wijken; want zij kan met onreinheid geen gemeenschap hebben.

“De beginselen der partij eischen ontplooiing”

Zo verantwoordde ds. G.H. Kersten de komst van het blad in het eerste nummer van *De Banier* op 5 mei 1921. Ons blad bestaat 100 jaar en dat is voldoende reden om er aandacht aan te besteden. Dat hopen we in dit nummer en in de komende maanden ook te gaan doen. Ik beveel u daarom onder meer de meditatie van ds. Mulder en het mooie overzichtsartikel van Ewart Bosma van harte aan. In mijn bijdrage komt vooral het eerste nummer aan de orde. Ik ga met u na de naam en het doel, de introductie en de inhoud. Daarnaast schets ik een aantal overeenkomsten met *De Banier* anno 2021.

NAAM EN DOEL

Waarom als naam *De Banier*? “U voelt reeds, we hebben aan de strijd gedacht”, aldus ds. Kersten. Een banier verzamelt de soldaten, bezielt en bevordert de saamhorigheid.” Nog een mooie omschrijving: “Laat er nog zoveel onderling geschil zijn, één oog op de wapperende banier doet alle geschil vlieden voor den band die samenbindt”. De politieke strijd die aangeboden wordt, is voor de SGP eigenlijk een geestelijke strijd. *De Banier* geeft getuigenis tegen de geest van de tijd en roept het hele volk op om naar Gods wet te leven.

“Het eerste nummer van *De Banier* verscheen op 5 mei 1921.”

Al sinds de oprichting van de SGP in 1918 was er al het verlangen naar een eigen orgaan. De Bijbelse beginselen van de partij moesten uitgewerkt worden en vertaald naar de politieke vraagstukken van die tijd. Het blad kon voor verbinding tussen de kiesverenigingen en partijleden zorgen. Allerlei vragen die eerst per aparte brief bij het hoofdbestuur binnen kwamen, konden nu via een gezamenlijk blad behandeld worden. Kortom: wij kunnen in 2021 niet anders zeggen dat de komst van *De Banier* honderd jaar geleden een noodzakelijke maar ook een

gouden greep is geweest. Het was toen een van de weinige communicatiemiddelen.

INTRODUCTIE

“En hierbij heb ik (ds. Kersten) ‘t genoeg U ‘t eerste Nummer van *De Banier* ter kennismaking aan te bieden, in de hoop dat ge u als abonnee zult opgeven. De prijs is gesteld op één gulden per jaar. Ge zult toestemmen bij de hoge papierprijzen en hoge portokosten, een koopje nietwaar?” Voor twaalf nummers, het was in het begin een maandblad, was de prijs inderdaad laag. Ds. Kersten was ondernemend. Er moesten maar veel advertenties in komen, dat leverde geld op. “Adverteert naar hartenlust, ge zult er 6.000 lezers bereiken”. En zo zien we veel advertenties. Van prima handgelezen bruine boonen uit Waarde tot biezen matten uit Genemuiden. Van rijwielen en banden uit Krabbendijke tot sigaren en sigaretten uit Sliedrecht. Dit mag je nu nauwelijks meer opschrijven! Gelukkig verkochten ze daar ook thee en koffie! Boeken en bijbels uit Tholen en Gero zilver uit Zeist. De hele Biblebelt werd zichtbaar vanuit de advertenties.

Bij het tweede nummer werd er bij alle 6.000 abonnees een extra nummer gestopt met de mededeling dat er niet aan getwijfeld werd dat iedere abonnee een nieuwe abonnee aanbracht.

INHOUD

De uitgave was sober. Het formaat was ongeveer gelijk aan de huidige pagina's van het Reformatorisch Dagblad. Er waren drie bladzijden met alleen maar tekst in kleine letters en een pagina advertenties. De mensen vonden het toen normaal om grote lappen tekst te lezen. Dit is wel een beetje veranderd! Dat geldt natuurlijk ook de lay-out.

D. VAN MEEUWEN

Partijvoorzitter en daardoor
ook lid van de hoofdredactie
sinds 16 januari 2021

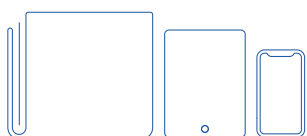

RD. Al 50 jaar geloofwaardig

50
jaar
rd

We willen allemaal onze mening vormen over de wereld om ons heen. De doeners en de denkers. Iedereen doet dat anders, maar de grondhouding is gelijk. Want we zijn allemaal op zoek naar dezelfde duiding, dezelfde verdieping en het hele verhaal. Verder kijken vanuit dezelfde waarde, op onze eigen manier. **RD. Geloofwaardig.**

Kijk op rd.nl/banier hoe het RD voor het hele verhaal gaat en kies jouw proefabonnement.

rd reformatorisch
dagblad

De opzet van het eerste nummer was eigenlijk zoals wij die nóg kennen. Een meditatie van een predikant, een grote rubriek van de partijleider ds. Kersten, die schreef over de politieke thema's die hij in de Tweede Kamer meemaakte. Altijd een artikel met uitleg van één van de beginselen, als een soort vormingscursus. Daarnaast verslagen van vergaderingen. Op den Kijktoren, een soort voorloper van een column over allerlei zaken, door een schrijver die zich meneer Kijkuit noemde, een verre 'voorvader' dus van onze Menno de Bruyne. Dit wat betreft de opzet.

"Eén oog op de wapperende banier doet alle geschil vlieden voor den band die samenbindt."

DEPGANG EN OVEREENKOMSTEN

Maar nu de echte inhoud. In het kader van dit artikel kan ik hier maar een paar dingen over schrijven. In de eerste plaats gaat men bij de SGP uit van beginselpolitiek. Het valt op dat ds. Kersten, maar ook de andere schrijvers, diepgaande beschouwingen schreven over politieke thema's die er toen speelden, zoals vaccinatiedwang en een nieuwe invaliditeitswet. Daarbij werd er altijd teruggesproken op de beginselen zoals men die kon vinden in het Woord van God. Van daaruit moest men de politieke vraagstukken benaderen. Politiek bedrijven om macht te krijgen mag niet het doel zijn. Men zag in het politiek samengaan van de protestants-christelijke partijen, de ARP (Anti-Revolutionaire Partij) en CHU (Christelijk-Historische Unie) met de rooms-katholieken (Katholieke Volkspartij) zo'n vorm van machtspolitiek. "Machtspolitiek doodt beginselpolitiek", aldus ds. Kersten. Samenwerking met andere politieke partijen mag niet ten koste gaan van de eigen beginselen. Dit alles onderschrijven we nog steeds anno 2021.

Ten tweede had men oog voor de tijdgeest die gevaarlijk was. In die tijd:

"t Socialisme groeit. Rome groeit schrikbarend. Op nu mannen: tegen den ontzettende stroom, die ons dreigt te verslinden. Om het behoud van ons volk roep ik u toe: Staat als een enig man, houd uw beginsel vast".

Hier zien we dat de tijdgeest wel andere verschijningsvormen aanneemt in de loop van de geschiedenis. De thema's van nu zijn bijvoorbeeld de doorgeslagen liberale vrijheidsdrang van de moderne mens, die zijn eigen leven wil beheersen en zelf eventueel wil beëindigen. Gedachten die we bij D66 tegenkomen. Maar ook de 'genderideologie' die als een tsunami over ons land en de hele wereld rolt. Per definitie is de tijdgeest in de meeste tijden een gevaar voor christenen. Maar moeten we in onze dagen niet zeggen dat de tijdgeest in ons land ronduit antichristelijk is? Moeten we niet zeggen dat de SGP juist dáárom nu een opdracht heeft om zich met Gods hulp daartegen te verweren? Dat is nodig om getuigenis te geven dat het goed en heilzaam voor een volk is om God te dienen. Een zware opdracht voor onze vertegenwoordigers in de Kamers en andere raadszalen.

Ten slotte wordt er in het eerste stuk Aan de lezers gewezen op het verval van het Nederlandse volk en op de schuld die er ligt. Maar... dat is in de eerste plaats ónze schuld. Daarom past altijd ootmoed, aldus ds. Kersten. "Welnu, moge de Heere ons verwaardigen in het politieke leven getrouw te worden en onwankelbaar te staan."

Erkenning van ónze schuld, een ootmoedige houding en het gebed om getrouw te mogen blijven. Dit vormt het hart van de SGP, toen en nu. Deze belijdenis verenigt ons rond *De Banier*. ◀

"De Banier was honderd jaar geleden een noodzakelijke maar ook een gouden greep."

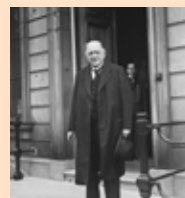
Hoofdredacteurs

Ds. G.H. Kersten

A. Kaptein

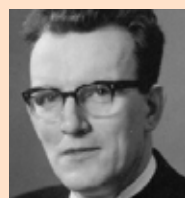
Ds. P. Zandt

Ir. C.M. van Dis

Ds. H.G. Abma

Ds. D. Slagboom

Ds. W. Chr. Hovius

Ds. D.J. Budding

D. Nieuwenhuis

Ds. J.H. van Daalen

W. Kolijn

M.F. van Leeuwen

P. Zevenbergen

M.F. van Leeuwen

D. van Meeuwen

1921

1922

1923

1927

1929

1941

1947

1969

1970

1973

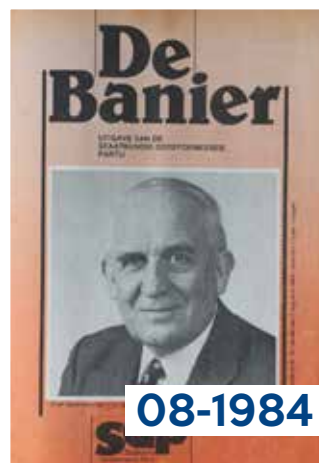
100 IN JAAR COVERS

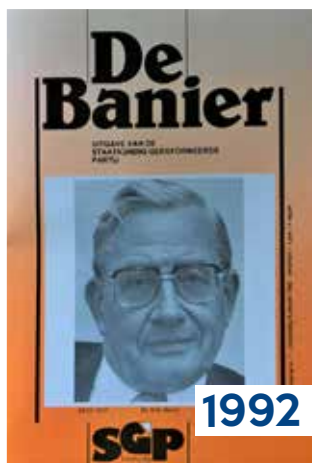
1982

02-1984

08-1984

1992

1997

10-1997

2002

2007

2013

2016

DOOR KEES VAN DER STAAIJ

VALE START

De kabinetsformatie kende een valse start. Het uitlekken van een notitie van verkenner Ollongren leidde tot het mislukken van de verkenningsfase. Informatie Tjeenk Willink is aangezocht om te bezien hoe nu een volgende stap kan worden gezet.

Het was groot nieuws. Een gesprekspunt waarin zwart op wit stond: 'functie elders' voor Kamerlid Pieter Omtzigt. Dat zette kwaad bloed, omdat gesuggereerd werd dat achter de schermen pogingen werden gedaan om een lastig Kamerlid weg te promoveren. Daar kwam bij dat zo'n gespreksonderwerp helemaal niet paste bij deze fase van de onafhankelijke verkenning. Het was een veel te politieke start. Vandaar dat de SGP met de CU een motie indiende om grondig te evalueren of we er niet beter aan doen in het vervolg juist de eerste stap in het formatieproces weer minder politiek te maken. De Koning weer aan zet, zou een goede zaak zijn. Deze motie kreeg tijdens een middernachtelijke stemming onverwacht een meerderheid.

VERTROUWENSVRAAG

De meeste pijn in het debat zat echter in een ander punt. Zowel de verkenner als minister-president en VVD-leider Rutte hadden bij hoog en bij laag aangegeven

dat in de gesprekken niet over Omtzigt was gesproken, maar dat bleek toch anders te liggen. Dat kwam pas aan het licht toen de Kamer een debat met de oud-verkenner afdwong en de aantekeningen van de gesprekken opvroeg. Daarom draaide het debat uiteindelijk om de vertrouwensvraag. De verklaringen die werden gegeven voor deze onjuiste voorstelling van zaken – geen herinnering – waren onbevredigend.

HOGE MORELE EN POLITIEKE WAARDE

Wij hebben daarom aan het slot van dit debat de uitzonderlijke stap gezet om voor een motie van wantrouwen te stemmen. We beseften ten volle dat er op elke keus die we hierin zouden maken steekhoudende kritiek te geven is. Juist dat maakt dit soort beslissingen zo lastig. Na zorgvuldig wikken en wegen hebben wij uiteindelijk de hoge morele en politieke waarde van het eerlijk uitkomen voor de waarheid, het zwaarst laten wegen. Het parlement moet de regering controleren. Daarom moeten we erop

kunnen vertrouwen dat de informatie die gegeven wordt, ook daadwerkelijk klopt. Het spreken van de waarheid is een belangrijke Bijbelse norm, waar wijzelf op aanspreekbaar willen zijn, en waar we ook anderen aan willen houden.

HERSTEL VAN VERTROUWEN

De motie van wantrouwen kreeg geen meerderheid, maar de brede steun was wel een gezaghebbend en belangrijk signaal voor de toekomst. Aan de waarden die in het geding waren, moet in de toekomst meer recht worden gedaan. Voor het vertrouwen in Rutte als premier van een nieuw kabinet is het belangrijk dat hij hier serieus werk van maakt.

Op het moment dat ik dit schrijf, is informatie Tjeenk Willink aan het onderzoeken hoe in vertrouwen vervolgstappen kunnen worden gezet. Herstel van vertrouwen is nu gebaat bij rust en bedachtzaamheid. De grote ervaring die informatie Tjeenk Willink heeft opgebouwd, helpt daar zeker bij. ◀

Uw hypotheek goed, snel en voordelig geregeld?

- Hypotheek voor starter, doorstromer of oversluiter
- Woningverhuur hypotheek
- Hypotheek voor ondernemer vanaf 1 jaar zelfstandig
- Hypotheek zonder verzekering
- Overwaarde hypotheek voor 60+

- ✓ Onafhankelijk advies
- ✓ Verantwoord en voordelig
- ✓ Deskundig en oplossingsgericht

Voor passend financieel advies! Bel 0342 421653

Van Ommeren Financieel Adviesbureau

Er is in de afgelopen honderd jaren veel gebeurd in Den Haag, ons land en de wereld om ons heen. Denk bijvoorbeeld aan de Tweede Wereldoorlog in 1940-1945, de kernramp in Tsjernobyl in 1986 en de aanslag op de Twin Towers in 2001. Voor de SGP zijn er ook belangrijke data te noemen die een impact hadden en hebben op de partij, zoals de legalisering van abortus (1984), euthanasie (2001) en het huwelijk tussen partners van hetzelfde geslacht (2001). Al deze gebeurtenissen hebben een plekje gekregen in *de Banier*. In deze rubriek een greep uit ingrijpende gebeurtenissen voor de SGP, Nederland en de wereld.

De SGP viert haar 100e verjaardag met een vrolijke uitgave

Aankondiging van de Tweede Wereldoorlog in 1935

Een stuk uit *de Banier* van 1932 is helaas verloren gegaan. Werd *de Banier* uit 1932 hier beticht van propaganda....

Van der Vlies schrijft in zijn rubriek Kort en bondig over de val van de Berlijnse muur

6-9-1923 Een vrolijk vormgegeven *Banier* ter ere van het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina

De eerste fotocover van *de Banier*

Een advertentie tegen o.a. influenza... Wellicht ook nuttig in 2021

In de Nacht van Kersten was na een amendement van ds. Kersten het eerste kabinet-Colijn gevallen

Euthanasie is officieel in 2001 gelegaliseerd. In *de Banier* verscheen een ernstig artikel, geschreven door Willem de Wildt, toenmalig stagiaire bij het Wetenschappelijk Instituut voor de SGP

Van Nelle weet *de Banier* lezers weer goed te vertellen waarom haar koffie en thee de beste is

Aankondiging van de verschijning van het Reformatisch Dagblad 1 april 1971

Een advertentie van een Banier kalender... toch wel 'n goede huisvriend!

De verschijning van een vervanger van de Banier in de oorlogsjaren 1940-1945

Het coronavirus zet de wereld op zijn kop

Een overlijdensbericht van Koningin Wilhelmina

Aankondiging geboorte van prinses Juliana

Een overlijdensbericht van een van de eerste medewerkers van De Banier in de drukkerij

De opmars van Adolf Hitler werd in de Banier van 1932 gerapporteerd...

De redactie van 1931 legt uit waarom De Banier zo waardevol is

Op 1 april 2001 werd in Nederland het burgerhuwelijk opengesteld voor partners van hetzelfde geslacht. Van der Vlies schreef hier een inhoudelijk opinieartikel over.

Ds. A. van Heteren, toenmalig partijvoorzitter, schreef een artikel over de uitspraak van de Hoge Raad, dat de SGP vrouwen moet accepteren op de kieslijst

Van Dis schrijft over de kernramp in Tsjernobyl van 1986

In de Banier edities rond 1934 worden de kleine advertenties 'Banierijes' genoemd, wat nu in het RD schakeltjes zijn.

Eerste verschijning van de Banier na de Tweede Wereldoorlog op 3 augustus 1945

Troonwisseling van toenmalig Koningin Beatrix naar haar zoon Koning Willem-Alexander

Inhoudiging van Koningin Beatrix op 30 april 1980

Van der Staaij werd fractievoorzitter van de SGP in 2010

Een ernstig artikel geschreven door Van Dis over Wet Afbreking Zwangerschap (WAZ), waarin abortus eind 1984 in Nederland werd gelegaliseerd

Overlijdensbericht van ds. Kersten door ds. Zandt

Over goede koffie gesproken... Een advertentie van Van Nelle

Een oproep om te stemmen op één van de kandidaten van de SGP

In het najaar van 1973 werd door de oliecrisis de autoloze zondag uitgeroepen

De terroristische aanslag van 9/11 werd uitgebreid gerapporteerd in de Banier

Inhoudiging van Koningin Beatrix op 30 april 1980

Even voor de duidelijkheid... Stem ds. Kersten, lijst 28

‘Juist nú opkomen voor het leven!’

– Diederik van Dijk

Ambassadeur van het leven

De zorg voor het leven staat onder druk. Als ambassadeur van het leven komt de NPV daarom op vóór het leven, omdat elk mensenleven bescherming verdient. De NPV adviseert over medisch-ethische dilemma's en geeft praktische vrijwillige thuishulp. 'Ieder door God gegeven leven krijgt bij ons hulp en aandacht', stelt directeur Diederik van Dijk.

Al sinds 1982 maakt de NPV zich hard voor de beschermwaardigheid van het leven. 'Dat is belangrijker dan ooit', vertelt Diederik. 'Sinds de abortuswet in 1981 werd aangenomen, zijn meer dan één miljoen kinderen niet geboren. Aan het einde van het leven kiezen inmiddels jaarlijks ongeveer 7.000 mensen voor euthanasie. De taboes gaan er steeds meer af.'

Een positief verhaal

Tegenover deze ontwikkelingen zet de NPV graag een positief verhaal. 'Als ambassadeur van het leven bevorderen we een cultuur waarin het leven als een geschenk wordt gezien', aldus Diederik. 'Ieder mens is immers geschapen naar het beeld van God. Dat geluid laten we horen in politiek Den Haag, bij medische beroepsgroepen en in de media. Bij het gesprek over het begin van het leven roept de NPV bijvoorbeeld op om het belang van het ongeborn kind centraal te stellen. Tegelijkertijd willen wij naast vrouwen staan in moeilijke situaties. Dat is steeds opnieuw onze inzet bij het organiseren van de Week van het Leven.'

(Her)waardering van ouderdom

In de beeldvorming rond ouderdom is er ook veel werk te verrichten, signaleert Diederik. 'Gevoelens van eenzaamheid en er niet meer toe te doen kunnen oudere mensen zomaar overvallen. De NPV wil dan naast mensen staan. Zoals in andere culturen respect voor de ouderdom belang-

rijk is, zo wil de NPV zich daarvoor - vanuit een christelijke levensvisie - ook in Nederland inzetten.'

Persoonlijk advies

De NPV vertélt niet alleen het verhaal voor het leven, maar ondersteunt mensen ook met goede informatie en praktisch advies. Diederik: 'We roepen mensen op om de NPV-Advieslijn te bellen als zij persoonlijke vragen hebben over medisch-ethische onderwerpen. Denk bijvoorbeeld aan orgaandonatie, verminderde vruchtbaarheid, vaccinatie of palliatieve zorg. Tijdens zo'n gesprek reiken we medische, ethische en Bijbelse argumenten aan. We luisteren, geven richting en helpen bij dilemma's. Voor dringende vragen zijn we zelfs 24 uur per dag, 7 dagen per week (telefonisch) bereikbaar.'

Handen uit de mouwen

'Iedere dag opnieuw steken duizenden NPV-vrijwilligers de handen uit de mouwen', vervolgt Diederik. 'Zij helpen mensen die daar behoefte aan hebben en ontlasten mantelzorgers zodat zij wat voor zichzelf kunnen doen. De vrijwilligers bieden een luisterend oor, helpen in het huishouden of stimuleren het contact. Een aantal NPV-afdelingen biedt daarnaast vrijwillige terminale thuishulp. Intensief, maar dankbaar werk! We zijn enorm blij met onze vrijwilligers. Samen bereiken we veel.'

Wij zijn de ambassadeur van het leven. Samen met u!

Met meer dan 50.000 leden en ruim 6.000 vrijwilligers heeft de NPV impact in de samenleving. Hoe meer leden, hoe sterker onze stem als ambassadeur van het leven klinkt. Word daarom ook lid van de NPV voor slechts € 17,50 per jaar. Ga naar npvzorg.nl/wordlid en ontvang een mooi welkomstboek, het ledenmagazine ZORG en ledenvoordelen!

OOK IN DE TOEKOMST ZIE IK EEN MOOIE ROL EN TAAK VOOR ZOWEL DE BANIER ALS TERDEGE WEGGELEGD

DOOR GISETTE VAN DALEN

BANIERLEZER

Alsof de slager zijn eigen vlees moet keuren...

"Wil je voor ons jubileumnummer een column schrijven over ontleding en de beeldcultuur?" Dat was het verzoek dat enkele weken geleden mijn mailbox binnenrolde. Natuurlijk wil ik de 'jarige' graag van harte feliciteren en een column schrijven. Maar of de chef-redacteur van *Terdege* de juiste persoon is om objectief over dit onderwerp te schrijven?

Bij *Terdege* zijn we namelijk dol op papier. Wij genieten er intens van om elke veertien dagen weer een mooi magazine samen te stellen. Dat zal de redactie van *De Banier* ook zo beleven. Natuurlijk merken ook wij dat de ontleding doorgaat. En toch... Ons abonnee-aantal is stabiel, zelfs lichtgroeiende. Enkele jaren geleden dachten we dat we de verhalen maar niet te lang moesten maken, omdat mensen steeds minder gingen lezen. Maar daar zijn we van terug gekomen. Uit de enquêtes die wij regelmatig onder onze lezers houden, blijkt dat lange verhalen zeker niet minder gewaardeerd worden dan korte.

Tijdens het schrijven van deze column zocht ik in Digibron, het digitale kenniscentrum van Erdee Media Groep, naar het eeuwoude exemplaar

van *De Banier*. Tot mijn verbazing las ik daar dat ik bijna niet in Apeldoorn, maar misschien wel in Rotterdam of in Den Haag had gewerkt, bij de 'concurrent' van EMG. Want *De Banier* bleek, als een soort voorloper van het RD, vanaf mei 1929 tot oktober 1941 zelfs elke dag te zijn verschenen!

De eeuwling kon ik in Digibron helaas niet terugvinden. Het oudste nummer dat ik tegenkwam was van 21 december 1945. Vergeeld papier, drie pagina's vol kleine lettertjes – "S.G.P.-ers het vaandel getrouw" (een artikel over het "oude, onveranderde artikel 36 der Nederlandsche geloofsbelijdenis" en een kolommenlang "Buitenlandsch overzicht". De vierde en laatste pagina vol met kleine tekstadvertenties "Gevraagd: een flinke boerenknecht" en Gebr. Den Engelsman "Voor uw kolen".

Zoals *De Banier* er honderd, vijftig of zelfs maar twintig jaar geleden uit zag, kan het nu niet meer. Datzelfde geldt voor *Terdege*. De jasjes van toen passen niet bij deze tijd. Maar mensen blijven geïnteresseerd in de kern: de verhalen, de duiding, de uitleg van wat er in de maatschappij en in de wereld gebeurt. Ook in de toekomst zie ik dus een mooie rol en taak voor zowel *De Banier* als *Terdege* weggelegd. Want mensen blijven van verhalen houden. Of die nu geschreven of verteld worden.

Verhalen raken en verbinden. Neem bijvoorbeeld de brief die Roelof Bisschop in *Terdege* aan zijn moeder schreef. Of de columns van Chris Stoffer. Het artikel over jonge mantelzorgers en het interview met oud-voorzitter van de Tweede Kamer Arib van gasthoofdredacteur Sophia Stoffer recent. Het interview met Marlies van der Staaij en Relinde Flach. Stuk voor stuk verhalen die de lezers erg waarderen.

De Live-uitzendingen, die zowel SGP als *Terdege* organiseren, zijn een waardevolle aanvulling en ondersteuning van de beide bladen. Kijkers raken op deze manier nog meer verbonden met hun volksvertegenwoordigers en hun favoriete magazines. En als er in de artikelen af en toe nog een vleugje humor bij komt kijken, blijven de lezers zowel *De Banier* als de *Terdege* graag uit de brievenbus halen.

Namens het hele team van *Terdege* wil ik de redactie van *de Banier* van harte Gods zegen toewensen op hun werk!

1ste jaargang

Donderdag 5 Mei 1921.

No. 1

„DE BANIER“

Orgaan van de Staatkundig Gereformeerde Partij in Nederland.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling: f 1.— per jaar, per postwissel of f 1.10 bij incasseering per post. Advertentie: 1—6 regels f 0.60; elke regel meer 10 ct. in te zenden uiterlijk maandag voor den verschijndag aan de administratie.	Redactie Ds. G. H. KERSTEN te IERSEKE. Bijdragen van Medewerkers en Ingezonden stukken aan Ds. G. H. Kersten.	Dit Blad verschijnt den 1sten Donderdag der maand Adres der Administratie: Ds. KIEVIET, te VEENENDAAL.
---	--	--

Aan de Lezers.

Sinds de oprichting der Staatkundig Gereformeerde Partij werd de wenschelijkheid uitgesproken van een eigen orgaan te bezitten; die wenschelijkheid werd sterker steeds gevoeld; werd *noodzakelijkheid*. De beginselen der partij eischen ontplooiing; de kiesverenigingen als zoovele leden van het lichaam der partij, behoeven gemeenschap met elkaar te oefenen;

wijting als 't moet? Ontveinzen we ons de gevaren niet. Hou vast aan 't beginsel. Wint ten met *inboeten* van heilige beginselen is verliezen. / We belijden in ons program, om in dit woord ter inleiding een zaak te noemen: „Vrouwenkiesrecht is in strijd met de roeping der Vrouw“. Dienovereenkomstig zullen we straks zonder vrouwen (er stembus optrekken; misschien, ik zeg misschien, (want 't is naar

Ootmoed betaamt ons vooral bij het betreden der politieke erve. O, op die erve ligt zulk een schuld! En die schuld is *onze* schuld, of we 't weten willen of niet. Hoe hebben onze Vaders geklaagd over het droef verval van ons volk. En waar zijn we sinds de dagen van v. d. Groe e. a.? Achteruit gevlogen is ons volk! Ons dreigen zulke schrikkelijke gevaren.

EEN EEUW LANG DE BANIER

EEN BEKNOPT HISTORISCH OVERZICHT

DOOR DR. E.G. (EWART) BOSMA
 HISTORICUS EN SGP-RAADSLID IN RIJSSEN-HOLTEN

Na het eeuwfeest van onze partij is er nu het eeuwfeest van ons partijorgaan *De Banier*. Honderd jaar lang heeft *De Banier* de achterban van de SGP voorzien van nieuws en opinievorming gebaseerd op de beginselen van de Staatkundig Gereformeerde Partij. In die honderd jaar is er veel gebeurd. Te veel om in slechts één artikel de revue te laten passeren. Dit artikel zal in kort bestek de ontwikkelingen in de achterliggende eeuw proberen te duiden. In een reeks van tien andere artikelen zal steeds een enkel decennium uit de geschiedenis van *De Banier* beschreven worden. Daarbij hanteren we de chronologie en beginnen we dus in 1921. Deze artikelen zullen verzorgd worden door drs. D. van Meeuwen, dr. W. Fieret en ondergetekende.

HET BEGIN

Al snel na de oprichting van de SGP in 1918 verkende men de mogelijkheden om een mededelingenblad van de eigen politieke en godsdienstige signatuur van de grond te krijgen. Voor zo ver de achterban een krant las was dit meestal een krant van antirevolutionaire signatuur. Vooral in Zeeland en Zuid-Holland las men *De Rotterdammer*. In de rest van het land las men vaak *De Standaard*. Het hoeft nauwelijks te verbazen dat het ontstaan van de SGP niet op bijval kon rekenen van de antirevolutionaire pers. De achterban van de SGP herkende zich veelal minder in de neocalvinistische religieuze en maatschappelijke opvattingen in *De Rotterdammer* en in *De Standaard*. *De Banier* begon in 1921 als het officiële partijorgaan van de SGP. Eerst was *De Banier* niet veel meer dan een wekelijks verschijnend mededelingenblad en bleef men voor het feitelijke nieuws nog aangewezen op andere bladen en kranten. *De Banier* voorzag vooral in opinievorming door middel van redactionele commentaren en de rubrieken

Parlementaire Kroniek, Buitenlandsch Overzicht en Stichtelijke Overdenking. In mei 1929 werd *De Banier* een echt dagblad en was daarmee niet meer alleen een partijblad.

Ds. G.H. Kersten was ook bij de oprichting van een eigen blad de drijvende kracht. Hij wenste een blad dat positief schreef over de SGP en het oude gereformeerde geluid zou vertolken zonder activistische Kuypertiaanse opvattingen. Ds. Kersten zette zich zeker in de eerste jaren nadrukkelijk af tegen de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en schuwde daarbij een stevige polemieken niet. Anderzijds was hij schatplichtig aan Kuypert en de ARP hetgeen wel blijkt uit het feit dat hij in tal van activiteiten Kuypert en de ARP imiteerde. Het kan dan ook nauwelijks op toeval berusten dat banier en standaard synoniemen zijn.

DE NAAMGEVING

De naamgeving is sowieso een interessante aangelegenheid. Tal van suggesties voor de naamgeving zijn geopperd, maar

het werd uiteindelijk toch *De Banier*. De naam is tevens een program. Men schaart zich achter of onder *de banier*. Ds. Kersten en de mannen van het eerste uur zagen hun politieke activiteiten in het kader van de strijd tussen geloof en on- en bijgeloof. Bovendien paste de naamgeving ook in de politieke cultuur van het interbellum. Politiek werd in die tijd vooral opgevat als een strijd tussen ideologieën en beginselen. Daar komt nog bij dat het politieke bedrijf in die tijd werd gedomineerd door zeer krachtige en autoritaire mannelijke leiders die vaak de metafoor van strijd en oorlog hanteerden.

De naam *De Banier* kon echter ook verbonden worden aan de Bijbelse boodschap. Voor ds. Kersten gold de geloofsbelijdenis

01-03-1961 tot
31-12-1968

Ir. C.N. van Dis
hoofdredacteur

01-01-1969 tot
14-03-1985

Ds. H.G. Abma
hoofdredacteur

14-03-1985 tot
11-01-1989

Ds. D. Slagboom
hoofdredacteur

05-07-1984
Eerste keer een
fotocover

'De HEERE is mijn banier'. Hij zag in het staatkundig gereformeerde geluid een banier die opgeworpen wordt in de strijd tegen het rijk van de vorst der duisternis. Juist door *de banier* van de waarheid van Gods Woord hoog te houden zou het staatkundig gereformeerde volk kunnen volgen in de strijd tegen valse en onchristelijke ideologieën. Zeker de eerste jaren van *De Banier* werd de strijd aangeboden met Rome en Moskou. De dreiging van het rooms-katholicisme werd veelvuldig aangewezen en bekritiseerd. Tevens werd de post betrokken tegen de antigodsdienstige Sovjet-Unie en het wereldwijd opererende communisme. Daarnaast zette de scribenten

in *De Banier* zich af tegen de ARP en in de jaren dertig tegen het opkomende fascisme en nationaalsocialisme.

VERBREIDING VAN DE HORIZON

De SGP en *De Banier* waren vensters op de wereld voor een tot dan toe nauwelijks politiek en maatschappelijk actieve en bewuste achterban. In die zin hebben beide een belangrijke bijdrage geleverd aan de emancipatie van het bevindelijk gereformeerde volksdeel. Door *De Banier* te lezen raakte men bekend met de grote politieke thema's van die tijd en kreeg men een duidelijk omlijnd interpretatiekader mee. De politieke vraagstukken werden stevast belicht vanuit het staatkundig gereformeerde perspectief. Op die wijze werd de achterban gedisciplineerd in denken en politiek handelen. Langzamerhand ontstond er een staatkundig gereformeerd kader dat mede gevormd was door de artikelen in *De Banier*.

Zeker in de beginjaren werd er gezondigd tegen de journalistieke regel dat de weergave van de objectieve feiten gescheiden dient te worden van de interpretatie. Berichtgeving en commentaar liepen meer dan eens door elkaar. Ook de selectie van de nieuwsberichten was vaak veelzeggend. Er werd bijvoorbeeld erg veel aandacht besteed aan misstanden in het kamp van de Rooms-katholieke tegenstanders, zoals in de geruchtmakende zedenzaak te Oss van 1938. Daarnaast verschenen er veel alarmerende berichten over de christenvervolging in de Sovjet-Unie en de mogelijke commu-

nistische inmenging in ons eigen land. In de jaren dertig was er bijzonder veel commentaar op het crisisbeleid zoals dat door de diverse kabinetten Colijn (ARP) werd gevoerd.

Wanneer de argeloze lezer *De Banier* las kon zo maar de gedachte postvatten dat ds. Kersten een dominante positie in de Tweede Kamer innam. Zijn redevoeringen en bijdragen aan de debatten werden vaak integraal afgedrukt. De redactie besteedde bovendien veel aandacht aan ideologische botsingen tussen Kersten en de overige Kamerleden. In werkelijkheid speelde ds. Kersten een minder prominente rol in het politieke discours van het interbellum. Opvallend is dat het echt grote wapenfeit dat Kersten op zijn naam kon schrijven, namelijk de val van het eerste kabinet Colijn in de zogenaamde Nacht van Kersten (1925), relatief weinig aandacht kreeg in *De Banier*.

Voor de nieuwsgaring en de opinievorming door het bevindelijk gereformeerde volksdeel was *De Banier* onmisbaar geworden, zeker nadat in 1929 *De Banier* een dagblad was geworden. De redactie nam veel binnenlands en buitenlands nieuws rechtstreeks over van de diverse persbureaus. Het redactionele commentaar, de meditatieve teksten en de Kamerbijdragen zorgden voor de inkleuring van het nieuws. In de eerste decennia droeg ds. P. Zandt ook het nodige bij aan de blikveldverbreding van de gezindte door wekelijks een Buitenlandsch Overzicht te bieden. Daarmee

verschafte hij de achterban een venster op de rest van de wereld en de internationale politieke ontwikkelingen.

DONKERE JAREN

Na aanvankelijke welwillendheid ten opzichte van het fascisme en nationaalsocialisme keerde *De Banier* zich tegen de nazileer en de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB). De diverse scribenten benadrukten de grote kloof die er gaapte tussen de beginselen van de SGP en de NSB. Met zorg werden de ontwikkelingen in Nazi-Duitsland gevolgd en beschreven. Tijdens de bezetting gaf ds. Kersten aanvankelijk te veel blijk van defaitistische opvattingen: Kersten ontmoedigde in het begin van de bezettingstijd het verzet tegen en de onderwerping aan Gods oordelen. Hij zag in de Duitse overheersing de straffende hand van God vanwege de zonden van het vaderland. Ondanks zijn afwijzing van het nazisme en zijn latere (impliciete) steunverlening aan het verzet, kwam hem dit na de oorlog duur te staan. Hij werd uit de Tweede Kamer gezuiverd en verloor bovendien zijn accreditatie als erkend journalist. Ondanks zijn protest tegen de gang van zaken heeft hij zichzelf nooit kunnen rehabiliteren. Tijdens de bezetting speelde ene A. Kaptein een zeer bedenkelijke rol in de redactie van *De Banier*.

DE PERIODE METEEN NA DE OORLOG

Na de bezetting verscheen *De Banier* weer als vanouds, maar het duurde tot 3 augustus 1945 voordat het eerste nummer weer verscheen. De bedoe-

ling was dat er weer als dagblad zou verschijnen, maar de tijdelijke weekuitgave ging uiteindelijk niet meer terug naar de dagelijkse frequentie. Met name in de antirevolutionaire pers werd schande gesproken van de herverschijning van het blad. Vooral ds. Zandt heeft gepoogd *De Banier* weer uit het slop te trekken en begon een steeds bepalender rol te spelen. In die zin was de overgang van de vooroorlogse *Banier* naar de naoorlogse vloeiend. Het is vooral de verdienste van Zandt geweest dat hij gezorgd heeft voor de continuïteit en herkenbaarheid van *De Banier* bij de achterban. Veel thema's van voor de oorlog duiken in de tweede helft van de jaren veertig en de jaren vijftig weer op, zij het dat de fronten iets verschoven waren. De internationale context van de Koude Oorlog zorgde voor een nog duidelijker afkeer van het communisme. Rome werd langzamerhand minder belangrijk in de berichtgeving. Wat zeker hetzelfde bleef was de voortdurende oproep om terug te keren tot de beginselen van de Reformatie. Land, volk en overheid werden keer op keer herinnerd aan de plicht om Gods goede geboden te houden want alleen daarop kan zegen rusten.

VERDERE PROFESSIONALISERING

Langzamerhand verschoof ook de focus van *De Banier* van een dagblad naar het officiële partijorgaan van de SGP. Nadat *De Banier* wekelijks en niet meer dagelijks verscheen, kreeg de politieke duiding de overhand boven de journalistieke activiteiten. *De Banier* werd nog nadruk-

kelijker dan voorheen de spreekbuis van de partij richting de achterban. In het blad verantwoordde het partijkader zich ten opzichte van de leden en lezers over het gevoerde beleid en de ingenomen standpunten. Daarnaast probeerde de SGP de opinievorming met betrekking tot de toenmalige politieke en maatschappelijke vraagstukken te beïnvloeden. Het politiek leiderschap en de functie van hoofdredacteur van *De Banier* werden in de tijd van ds. H.G. Abma gescheiden. Het Kamerlidmaatschap en partijleiderschap werden steeds veeleisender zodat het ondoenlijk was om ook nog de redactie van het blad ter hand te nemen. Ir. H. van Rossum nam bij zijn aantreden als partijleider (1981) deze taak dus niet over van dominee Abma. Dominee Abma behield de taak van hoofdredacteur voor de tijd dat hij ook partijvoorzitter was. Voortaan was het hoofdredacteurschap vooral een taak van de partijvoorzitter. De doorgaande professionalisering in de samenleving beïnvloedden ook de SGP en *De Banier*.

Tegen de achtergrond van de roerige jaren zestig en zeventig was de oproep om terug te keren tot de oude paden des te noodzakelijker. Individualisering, de consumptiemaatschappij en de ontkerkelijking met alle bijkomende on-Bijbelse praktijken en opvattingen noopten tot een duidelijke stellingname. De SGP en daarmee *De Banier* kwamen steeds meer in een isolement terecht.

In de loop van de tijd breidde de partijorganisatie zich steeds verder uit. In *De Banier* kwam dat tot uiting door een

VGS FELICITEERT ALLE BETROKKENEN VAN HARTE MET HET 100-JARIG JUBILEUM VAN DE BANIER!

De VGS is belangenbehartiger, partner en adviseur voor het christelijk-reformatorisch onderwijs

SINDS 1921

VGS **100 JAAR**

'duidelijk advies
voor het MKB'

VERZEKERINGEN VOOR

PARTICULIEREN

| ZZP

| MKB

Zuiderzeestraatweg 135c - 3849 AC Hierden - T 0341 - 45 13 60
Stakenbergweg 154 - 8075 RB Elspeet - M 06 - 51 15 75 52
herman@kantoorvandenbergh.nl - kantoorvandenbergh.nl

homekeukens

★★★★★ Wij scoren een 9,4!

🏠 Kies uw keuken bij u thuis

Nederland kleurt steeds meer **oranje**.

En dat is goed nieuws! Want net als de SGP gaat HomeKeukens voor kwaliteit en stabiliteit. Ook een prachtige keuken kopen bij een familiebedrijf? Aarzel dan niet langer en maak een afspraak voor een vrijblijvend adviesgesprek bij u thuis. Gewoon bij u aan de keukentafel. Veilig, en wel zo vertrouwd!

Onze klanten zijn erg blij met de **unieke service** die wij bieden. Wij scoren gemiddeld zelfs een 9,4! U leest alle reviews op:

homekeukens.nl/klantervaringen

Vragen? Bel 085 - 1044 552

Al meer dan
2.500
homekeukens

toenemend aantal rubrieken gelieerd aan één van de partijgeledingen. Naast Vorming en Voorlichting kregen het wetenschappelijk instituut (Guido de Bres Stichting) en de SGP-Jongeren nadrukkelijk een plaats.

Kort voor de eeuwwisseling (10 juni 1999) werd een nieuwe populaire en veelgelezen rubriek begonnen: de Haagse propjes, geschreven door persvoorlichter Menno de Bruyne. Met onderkoelde humor en snaakse typeringen beschrijft hij de politiek actualiteit en vermaakt hij het lezerspubliek. Daar waar eerst de zelfrelativering in *De Banier* ver te zoeken was, is de SGP nu zelfbewust genoeg om ook zichzelf kritisch te beschouwen en om zichzelf en anderen te kunnen lachen.

SLOT

Natuurlijk is het onbegonnen werk om in enkele bladzijden de hele geschiedenis van *De Banier* uit de doeken te doen. Er zou nog zo veel meer opgemerkt kunnen worden. Tal van aspecten, zoals de redactionele organisatie, de drukkers en de vormgeving zijn in dit artikel niet eens aan de orde geweest. Het is ook ondoenlijk om de inhoudelijke ontwikkeling van een eeuw *De Banier* in slechts 2000 woorden te vangen. Daarom komen we in de volgende nummers iedere keer met een overzicht van een decennium *De Banier*.

Veel mag er dan in de loop van de afgelopen eeuw zijn veranderd, nog steeds geldt echter dat de SGP zich schaart rond en om *De Banier*. ◀

19-03-2011 tot
12-09-2018

M.F. Van Leeuwen
hoofredacteur

09-11-2019 tot
16-01-2021

M.F. Van Leeuwen
hoofredacteur
als interim voorzitter

12-9-2018 tot
09-11-2019

P.A. Zevenbergen
hoofredacteur

16-01-2021
tot heden

D. Van Meeuwen
hoofredacteur

DE POSITIE VAN HET POLITIEKE LEDENBLAD

DOOR BJORN VAN DEN BRINK EN GERRIT VOERMAN
DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN & RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Na het honderdjarig bestaan van de SGP in 2018 kan ook het partijblad *De Banier* zijn eeuwfeest vieren. Niet alleen de partij, maar ook haar ledenorgaan is daarmee uniek in de Nederlandse politiek. Alle andere in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen dateren van na de Tweede Wereldoorlog en hun ledenbladen zijn vaak van naam veranderd – doorgaans geen goed teken – of (bijna) verdwenen.

Dit artikel gaat over de veranderende positie van ledenbladen in de afgelopen eeuw. Waar zij lange tijd een cruciale rol speelden in de 'morele gemeenschap' waarvan de partij onderdeel was en in de communicatie tussen partij en ledenaanhang, zijn ze ingehaald door media als televisie en internet.

In het eerste nummer van *De Banier* – met als ondertitel 'Orgaan van de Staatkundig Gereformeerde Partij in Nederland' – zette hoofdredacteur en SGP-oprichter ds. Gerrit Hendrik Kersten uiteen waarom een ledenblad 'nood-

zakelijk' was. Als eerste noemde hij de bevordering van de gezamenheidszin bij de achterban van de nieuwe partij. De kiesverenigingen en hun leden moesten in de kort daarvoor tot stand gekomen SGP met het ledenblad tot een bezielend verband worden gesmeed. Tegelijk wilde hij in de kolommen antwoord geven op veelgestelde vragen. Daarmee kreeg het blad ook een voor de gezamenheidsvorming essentiële socialisatiefunctie, die verder ging dan alleen die vragen. "De beginselen der partij eischen ontplooiing", zo schreef Kersten, en ook daarvoor was het blad nodig. Met het

uiteenzetten van de grondslag en het beantwoorden van concrete vragen gaf *De Banier* richting aan de principiële en politieke opvattingen binnen de nog jonge SGP en bevorderde het blad daarmee het gezamenheidsgevoel, al verscheen het niet dagelijks.

ELKE PARTIJ HAD HAAR BLAD

In het verzuilde Nederland aan het begin van de twintigste eeuw hadden de meeste in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen hun eigen dagbladen. De Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) bezat *Het Volk* en de Communisti-

sche Partij in Nederland (CPN) *de Tribune*. Zij werden financieel gesteund door de sociaaldemocratische vakbeweging respectievelijk de Sovjet-Unie. De kleine links-liberale Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB) wist met behulp van enkele kapitaalkrachtige partijgenoten het dagblad *Land en Volk* uit te geven, maar kon dat niet lang volhouden. *De Standaard* en *De Nederlander* waren formeel geen eigendom van de protestants-christelijke Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en Christelijk-Historische Unie (CHU), maar wel nauw aan hen gelieerd. De Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP) en de Liberale Staatspartij (LSP) hadden geen eigen kranten, maar wisten zich wel gesteund door dagbladen als *De Volkskrant* – eigendom van de katholieke vakbeweging – en *de Maasbode* respectievelijk *de Nieuwe Rotterdamsche Courant* en het *Algemeen Handelsblad*.

“ELKEN DAG HEBBEN
WIJ DE GELEGENHEID
OM DE BEGINSELEN
(...) TE VERBREIDEN EN
TE VERDEDIGEN.”

GEMEENSCHAPSVORMING

Een eigen krant was van groot belang voor het proces van gemeenschapsvorming, aldus Abraham Kuyper, de oprichter van de ARP en eerder *De Standaard*. “Immers, wie een dagblad leest, weet, hoe op datzelfde oogenblik door duizenden anderen op dienselfden avond of op dienselfden morgen in hetzelfde vaderland gelijke toespraak van het blad wordt afgelezen, en hoe daardoor ook dezelfde aandoeningen bij hen worden gewekt, dezelfde gedachten ook bij hen insluipen, en dezelfde overtuiging ook bij hen wordt aangekweekt.” Ook al moest Kersten niets van Kuyper hebben, op dit punt was hij het wel met

hem eens. Op 21 mei 1929 werd *De Banier* een dagblad. Personeel en financieel waren het SGP-hoofdbestuur en de krant met elkaar verbonden. Zo werd partijvoorzitter Kersten hoofdredacteur. In het eerste nummer schreef Cor van Dis sr. in de lijn van Kuyper: “Wij behoeven nu geen week meer te wachten, maar elken dag hebben wij de gelegenheid om de beginselen der vaderen, die ook voor onzen tijd nog gelden, te verbreiden en te verdedigen.”

MODERNISERING SAMENLEVING

Na de Tweede Wereldoorlog hadden de financieel dan wel formeel met de partijen verbonden kranten hun langste tijd gehad. *De Standaard* en *de Nederlander* verdwenen van het toneel. *Het Volk* werd *Het Vrije Volk*, maar nadat de band met de PvdA in 1967 werd doorgesneden was het snel met de krant afgelopen. Alleen *De Waarheid*, het dagblad van de CPN, hield het tot 1990 vol. *De Banier* kwam na de nodige strubbelingen vanwege haar – uitvoerig door historicus Wim Fieret beschreven – rol tijdens de oorlog in 1945 terug als weekblad. De meeste politieke partijen hadden nu doorgaans wekelijks verschijnende ledenbladen. Vanaf de jaren 60 begon hun verschijningsfrequentie echter gestaag af te nemen. Door de voortschrijdende modernisering en individualisering van de samenleving erodeerden de zuilen. Gevolg was een structurele daling van het ledental van de grote partijen, zij het met een tijdelijke opleving in de jaren 70 en vroege jaren 80. Het regelmatig uitbrengen van een ledenblad voor een slinkende groep leden was financieel niet langer haalbaar. Bovendien bood de opkomst van de televisie de partijen nieuwe mogelijkheden om de achterban kennis te laten nemen van hun opvattingen en hun politici. Dat gold tegen de eeuwwisseling ook voor internet: via websites en digitale nieuwsbrieven konden de partijen goedkoop en zonder tussenkomst van journalisten hun achterban van informatie voorzien. Het gevolg was dat ledenbladen steeds minder frequent en vaak onregelmatig verschijnen – of alleen in digitale vorm, waarvoor GroenLinks in 2015 koos.

De reformatorische zuil – waarvan de SGP de politieke spreekbuis is – heeft haar samenhang meer weten te bewaren, mede door haar principiële afwijzing van het gebruik van radio en televisie. In de communicatie met haar achterban heeft de SGP van die media van oudsher geen gebruik willen maken. Rond de eeuwwisseling kwam daarin geleidelijk aan verandering; in 2005 kregen staatkundig-gereformeerde politici meer ruimte om mee te werken aan radio- en televisieprogramma's. Daarvoor al, in 2000, was de SGP met een eigen website begonnen. De centrale rol die *De Banier* altijd juist vanwege die afkeuring van de moderne media in de communicatie tussen partij en achterban had gespeeld, werd daardoor minder. Die spilpositie was al afgenomen met de komst van het geestverwante *Reformatorisch Dagblad* in 1971, dat uitgebreid vanuit staatkundig-gereformeerd perspectief over de politiek berichtte. Dit alles leidde ertoe dat *De Banier* vanaf 1982 één keer in de twee weken ging verschijnen en vanaf 2013 nog tien keer per jaar. Het belangrijkste communicatiemiddel met de achterban is het ledenblad al lang niet meer, ook niet binnen de SGP. Het levert ook geen bijdrage meer aan gemeenschapsvorming zoals men dat destijds zag. Toch lijkt het ledenblad van de SGP nog altijd in een behoefte te voorzien. ◀

Gebruikte literatuur

M. Broersma en J.W. Koopmans, red., *Identiteitspolitiek. Media en de constructie van gemeenschapsgevoel* (Hilversum 2010)
W. Fieret, *De Staatkundig Gereformeerde Partij 1918-1948. Een bibliocratisch ideaal*. (Houten 1990)
Frank van Vree, *De Nederlandse pers en Duitsland, 1930-1939. Een studie over de vorming van de publieke opinie* (Groningen 1989)

MOREE GELDERBLOM ADVOCATEN

- SINDS 1977 -

Onze advocaten staan voor *vakkundige, resultaatgerichte en persoonlijke* dienstverlening.
Het zijn specialisten op hun rechtsgebied en ze staan voor uw zaak.

U kunt ons raadplegen bij geschillen maar -nog beter- ook ter voorkoming daarvan.
Recht op het doel af.
Recht door zee.

Moree Gelderblom Advocaten, aangenaam!

Kantooradres: Heemraadssingel 157, 3022 CE Rotterdam
T 010 - 477 67 77, www.mglaw.nl

Hoe *lief* hebt ú de zondag?

Wij beschouwen de zondag als een rijke zegen. We zouden, uit eerbied voor Gods instellingen, de rustdagviering graag op alle terreinen van het leven in ere hersteld zien. Daarom zien wij het als onze taak en roeping om onze medemens te wijzen op het gebod van de Heere inzake de wekelijkse rustdag.

Word vandaag nog lid en geef zo blijk dat u de doelstelling van de vereniging onderschrijft en de zondagsrust en zondagsheiliging u alles waard is. Al vanaf 1 euro per jaar bent u lid van onze vereniging! U kunt zich opgeven via info@verenigingzondagsrust.nl of door te bellen naar (0317) 61 43 98. Ons kantoor is bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 16.00 uur.

In *de Banier* verschijnen regelmatig artikelen vanuit verschillende 'SGP-geledingen'. Iedere geleding heeft haar eigen taak binnen de partij. Maar hoe goed kent u de geledingen nu werkelijk? In deze rubriek stellen wij hen de volgende drie vragen: Wie zijn jullie, wat is jullie functie binnen de partij, en hoe communiceren jullie naar de leden?

EUROFRACTIE

De SGP streeft naar méér Bijbelse waarden en iets minder Europese invloed. De beste plek om dit in praktijk te brengen? Dat is uiteraard in het hart van de Europese democratie: het Europees Parlement.

Al sinds 1984 praat, denkt en stemt de SGP in het Europees Parlement. Na Leen van der Waal en Bas Belder is nu Bert-Jan Ruissen "onze man in Brussel". Met een team van acht medewerkers laat hij er de christelijke stem horen. En staat op de rem als Brussel onnodig bevoegdheden of budget wil bemachtigen. In de seculiere en uitdijende EU-bubbel is dat tegengeluid hard nodig!

Afstemmen, dan stemmen. Overleg met andere geledingen versterkt het SGP-standpunt. Ons geluid klinkt krachtiger als het alle niveaus klinkt. In Brussel, Den Haag of elders: de kiezer weet waar de SGP voor staat.

"Brussel" lijkt ver weg. Maar de SGP Eurofractie is steeds dichtbij. Het Eurofractie-kantoor in Krimpen aan den IJssel houdt regelmatig een spreekuur. Actuele informatie meldt Bert-Jan Ruissen op vele sociale media, zijn nieuwsbrief en in *De Banier*. Wie belt of mailt, krijgt zeker antwoord!

Wilt u meer weten over het werk van de eurofractie?
Ga naar eurofractie.sgp.nl ◀

PLAATSELIJKE KIESVERENIGING BARNEVELD

Wij zijn een kiesvereniging die is opgericht in 1925. Wellicht is het grote aantal stemmen op de SGP tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 1 juli 1925 de aanleiding geweest om ook in Barneveld een SGP-kiesvereniging op te richten. In *"De Banier"* werd op 6 augustus 1925 een bericht geplaatst dat deze kiesvereniging was opgericht. In later jaren zijn in de gemeente Barneveld nog 4 kiesverenigingen opgericht in diverse andere dorpen. Het totale aantal SGP-leden in de gemeente Barneveld ligt rond de 1.500.

PKV Barneveld ligt in provincie Gelderland en participeert in de Provinciale Afdeling. Daarnaast zijn we actief om goede voorstellen, moties en amendementen in te dienen, bijvoorbeeld op een concept verkiezingsprogramma. In Barneveld houden we als regel twee formele ledenvergaderingen per jaar en proberen we eens per jaar een informelere vergadering op een 'alternatieve' locatie te houden, denk dan bijvoorbeeld aan een nieuwe bedrijf in onze gemeente waar een van onze leden de eigenaar van is. De eigenaar kan dan voor de pauze een korte presentatie geven van zijn bedrijf waarna er tijdens de pauze een rondleiding door het bedrijf gegeven wordt. Om jongeren vroegtijdig bij de SGP te betrekken worden alle groep 8 leerlingen van onze scholen uitgenodigd voor een debat tussen scholieren in de raadzaal. ◀

PROVINCIALE AFDELING ZEELAND

Het bestuur van de Provinciale afdeling Zeeland heeft acht bestuursleden die verspreid wonen in de mooie provincie Zeeland. Zij komen vanuit verschillende kerkelijke stromingen. De laatste jaren hebben we in het bestuur bewust naar verjonging gezocht en ook gevonden. We hebben bestuurlijke verantwoording voor de SGP Statenfractie, de SGP Waterschap Algemene Vergadering en de Dagelijks Bestuursleden.

Wij hebben in de jaren dat er geen statenverkiezingen zijn, twee tot drie bestuursvergaderingen per jaar. In het jaar van de staten verkiezingen is het duidelijk drukker, onder andere

voor de Selectie Advies Commissie. We hebben elk voorjaar een ledenvergadering waar alle SGP Plaatselijke - en Gemeentelijke Kies Verenigingen uitgenodigd worden. De laatste ledenvergaderingen hebben we op een bedrijfslocatie gedaan met daaraan gekoppeld een bedrijfsrondleiding. Dit was zeer succesvol met een overweldigende belangstelling.

Bestuursleden zijn vertegenwoordigd in de permanente campagne commissie van de Statenfractie. Alle bestuursleden bezoeken per jaar meerdere fractievergaderingen en een Statenvergadering. Regelmatig hebben we contact met het bestuur

van SGP Plaatselijke - en Gemeentelijke Kies Verenigingen over lokale onderwerpen en potentiële, toekomstige kandidaten.

Wij communiceren naar de SGP leden middels de permanente campagne van de SGP Statenfractie. Ook doen we rechtstreeks e-mail naar de leden onder andere einde jaar.

Wilt u meer weten over de plaatselijke kiesvereniging of provinciale afdeling bij u in de buurt?

Ga naar sgp.nl/lokaal ◀

SGP INTERNATIONAAL

Wij zijn SGP-Internationaal. SGP-I houdt zich bezig met het organiseren van politieke trainings- en vormingsactiviteiten in het buitenland en onderhoudt internationale contacten op thema's die voor de SGP belangrijk zijn. Ook wil SGP-I dit internationale netwerk uitbreiden. De stichting poogt met haar activiteiten en de expertise binnen de SGP een bijdrage te leveren aan de christelijke politiek wereldwijd.

Binnen de partij bundelt SGP-I de internationale kennis van de verschillende SGP-geledingen door middel van een werkgroep, waarin alle partijgeledingen vertegenwoordigd zijn.

SGP-I is te volgen op Twitter: @SGPInt. Ook hopen we via *de Banier* regelmatig iets van ons te laten horen.

Meer informatie over SGP-I?

Ga naar sgp.nl/internationaal ◀

WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT VOOR DE SGP

De Guido de Brès-Stichting ofwel het Wetenschappelijk Instituut voor de SGP, wordt gedreven door de overtuiging dat Bijbelse waarden en normen van richtinggevende betekenis zijn voor politiek, samenleving en burgers. Niet alleen lang geleden, maar ook vandaag nog.

Vandaaruit ziet ze het als haar roeping om die waarden en normen steeds weer in herinnering te roepen en onder woorden te brengen op een wijze die hun blijvende betekenis in het publieke debat helpt zichtbaar te maken. Met het oog daarop verrichten we onderzoek en bevorderen we bezinning op actuele onderwerpen.

We doen dat door middel van boek-publicaties, lezingen, ons kwartaalblad Zicht Magazine, onze jaarlijkse Guido Academie, cursussen voor bestuurders, en deelname aan discussie-bijeenkomsten.

Het Wetenschappelijk Instituut fungeert in de praktijk veelal als een positief-kritische buitenboordmotor van de partij. Vanwege haar studiekarakter staat ze wat meer op afstand van de alledaagse hectiek die het alledaagse politieke gebeuren vaak kenmerkt. Daarmee hoopt ze aan actuele discussies de benodigde historische en theoretische diepgang mee te geven. Op die manier ontstaat

soms een verrassend perspectief dat bijdraagt aan de interne discussie die ook de SGP gelukkig vaak kenmerkt.

Op die manier hoopt het Instituut bij te dragen aan het broodnodige inzicht om tot zinvolle bijdrage aan het maatschappelijke en politieke debat en bijbehorende besluitvorming te komen.

Wilt u meer informatie over Zicht Magazine of overige activiteiten van het WI? Ga naar wi.sgp.nl ◀

SGP JONGEREN

SGP-jongeren is met duizenden leden een van de grootste Politieke Jongeren Organisaties (PJO) van Nederland. Met wortels die teruggaan tot 1934 mag zij zich met recht de oudste PJO van Nederland noemen.

SGP-jongeren zijn tussen de 11 en de 28 jaar en zetten zich in voor het betrekken en vertegenwoordigen van jongeren bij de politiek. Hier-voor beschikken we over ongeveer 200 vrijwilligers op lokaal of landelijk niveau. We doen ons werk vanuit onze Christelijke visie en het geloof dat Bijbelse waarden goed zijn voor iedereen. De belangrijkste bezigheden van SGPJ zijn het organiseren van politieke bijeenkomsten, het debatteren met jongeren van andere politieke partijen en het vertegenwoordigen van jongeren binnen de SGP.

Om onze leden te bereiken geven we twee ledenbladen uit: de *KLIK* en *In*

Contact. Daarnaast is SGP-jongeren actief op diverse social media zoals Twitter, Instagram en Facebook. Ook treden we regelmatig op in landelijke media zoals kranten, magazines en radio- en Tv-programma's.

Wil jij meer weten over deze mooie jongerenorganisatie? Ga dan naar sgpj.nl ◀

De Banier Reisproces

Het reisproces van De Banier is ook op videobeeld vastgelegd. Bekijk deze video via ons YouTube kanaal

Redactie

De redactie zet per half jaar de grote lijnen uit en bepaalt de koers van het partijblad. De kaders worden bepaald en de belangrijke thema's voor dat half jaar worden vastgesteld.

Ontwerp

De ontwerper bedenkt, samen met de redactie, een raamwerk voor de vormgeving en een indeling bij de ideeën en rubrieken die we hebben om de lezer zo'n goed mogelijk ledenblad toe te sturen. Dit proces herhaalt zich eens in de zoveel jaren, of bij bijzondere gelegenheden, zoals dit jubileum.

Redactie

De redactie bedenkt samen met de communicatieafdeling op het partijbureau via een brainstorm wat de inhoud van een Baniereditie gaat worden. De communicatieadviseur die zorgdraagt voor het partijblad zet alles in werking. Vaste auteurs krijgen hun opdracht. Thema-auteurs worden gevraagd om een bijdrage. Interviews worden afgenomen. Kortom: de politieke wereld wordt zo goed mogelijk vertaald voor de gemiddelde Banierlezer. De genoemde adviseur communicatie verzorgt vervolgens ook de eindredactie.

Opmaak

Op de opmaakafdeling (dtp) van drukkerij De Groot zetten grafisch vormgevers alles netjes in elkaar. Dat betekent dat de vaste rubrieken worden ingepast in het bestaande raamwerk en dat tijdelijke rubrieken in een daarop aansluitende lay-out worden opgemaakt om de lezers een aantrekkelijk en herkenbaar SGP-orgaan aan te bieden.

Archief

Elke Banier blijft bewaard in het nationaal archief. De recentere exemplaren zijn na te bestellen op SGP.nl. Door digitalisering is De Banier nu ook (met een bewuste vertraging) terug te lezen via Digibron.nl (1945 - heden). De alleroudste exemplaren zijn ook nog te raadplegen via Delpher.nl (1921-1941 en 1947-1960).

Lezer

Na alle voorgaande inspanningen is De Banier op zijn bestemming: bij de lezer. De een houdt het bij het lezen van een enkele rubriek, of het bekijken van de foto's, de ander spit hem van voor tot achter door. Het oudste visitekaartje van de SGP krijgt ook na 100 jaar nog een rol om mensen aan de SGP te binden en de Bijbelse waarden waar de SGP voor staat aan onze lezers over te dragen.

Bezorger

De rayonhoofden van Erdee Media Groep brengen de pakketten naar de uitgifteadressen waar de bezorgers hun wijk starten. Tien keer per jaar laten ze De Banier in de brievenbus van onze lezers belanden.

Distributie

Erdee Distributie en Verloop Drukkerij in Alblasserdam werken sinds 2013 samen om verschillende bladen uit onze gezindte gebundeld te verzenden. Daarom krijgen veel van onze lezers De Banier samen met hun andere bladen in één pakketje aangeleverd.

Drukkerij en binderij

Als de eindredacteur van de redactie de opge maakte Banier gecontroleerd en goedgekeurd heeft, gaat het bestand naar de drukkerij. Bij de drukkerijafdeling van De Groot wordt dat ene bestand ruim 20.000 keer afgedrukt. Het pakket papier gaat naar een binderij. Daar worden de losse bladen op elkaar gelegd, gevouwen en geniet. Nadat het restpapier er netjes is afgesneden, belanden De Banieren in dozen die op weg gaan naar de distributeur.

“SORRY, MAAR WE HEBBEN MENNO NIET AAN EEN LIJNTJE”

EEN GESPREK MET DE SCHRIJVER EN ZIJN HAAGSE PROPJES

Het is de Banierredactie al meerdere keren ter ore gekomen: er is een aantal bijzondere categorieën Banierlezers. Ze vallen op door hun eigenaardige leesgewoonten. Je hebt bijvoorbeeld de categorie die zo vertrouwd is met de Hebreeuwse taal dat ze ook de Nederlandse uitgave van *De Banier* van achteren naar voren gaan lezen. De voorliefde voor bepaalde Joods-culturele gebruiken kunnen wij heus wel waarderen, maar we worden wel geprikkeld als dat type lezers al na enkele bladzijden stopt. Om een of andere reden komt deze categorie niet voorbij de laatste rubriek: ‘Haagse propjes’.

DOOR SJON VAN DER REE DOOLAARD

De tweede bijzondere soort zou je de ‘Menno-nieten’ kunnen noemen. Niet de mennonieten dus, maar de ‘Menno-nieten’. Ze pakken *De Banier*, zijn er zich zeer wel van bewust dat op de achterste bladzijden Haagse propjes van Menno de Bruyne te lezen zijn, maar ze lezen het blad vervolgens heel bewust vanaf de kant van de inhoudsopgave. Ze zijn ook niet van plan om door te lezen zodra *De Banier* met Menno op de proppen komt. Die Menno bakt ze bruin en daarom, zo lijken ze te denken, lezen we Menno niet.

We zijn in het achterkamertje van de SGP aangekomen. Het is de locatie waar Menno de Bruyne kantoor houdt en ‘het fort verdedigt’ tijdens het meireces van de Tweede Kamer. De bekende voorlichter die vandaag speciaal zijn koeienstropdas heeft omgeknoopt, vertelt over de bijzondere haat-liefdeverhouding die SGP-leden met zijn rubriek en stijl kunnen hebben. Al in de vorige eeuw (zelfs het vorige millennium) waar-schuwde Menno de Banierlezers al. “Even is overwogen om de nieuwe rubriek ‘Haagse hopjes’ te noemen, vernoemd

naar de bekende Haagse lekkernij, maar omdat de inhoud niet altijd zo zoet zal smaken als hopjes, is gekozen voor propjes.”

HET BEGIN

Voordat we het over de beroemde en beruchte Propjes gaan hebben, komen we eerst nog langs het begin van Menno’s Haagse tijd. “In 1984 was er behoefte aan een voorlichter bij de SGP-fractie in Den Haag. Daar hoorde ook het schrijven voor *De Banier* bij. Op dat moment was een van de beleidsmedewerkers ook eindredacteur van *De Banier*. Maar al die taken kon hij onmogelijk blijven combineren. Toen werd ik dus in juni 1984 aangenomen. Ik belandde op een prachtige, stijlvolle hoekkamer met uitzicht op het Mauritshuis, als ik tenminste om een kast heen keek. Er stond nog wel een klein tafeltje voor me. Ook werd er een stoel ergens vandaan gehaald. En daar zat ik dan, achter een oude oerdegelijke typemachine van het merk Adler. ‘Of ik ook nog een kast nodig had?’ ‘Ja, dat zou wel handig zijn. Dan kan ik mijn spullen tenminste netjes kwijt.’ Op

vergaderdagen van de Tweede Kamer zat ik er met nog vier medewerkers, maar dat duurde niet lang. In 1986 kwam Wim Kok, de latere minister-president, en die zou de kamer in z’n eentje betrekken. Wij moesten verhuizen.”

REDACTIETIJD

“Het schrijven voor *De Banier* stond in die tijd onder eindredactie van Danker Roozmond. Hij gaf me veel vrijheid, want hij was al lang blij dat hij een belangrijk deel van de zorg voor *De Banier* aan mij kon overlaten. Zelf hield hij zijn rubriek Parlementair logboek nog wel, maar de meeste kopij kwam nu bij mij vandaan. Als je in Den Haag werkt, zit je nu eenmaal dicht op nieuwswaardig materiaal. Gemakkelijk was het overigens niet, want in die tijd e-mailde je niet, nee, het ging allemaal per post. Nou, dan weet je het wel: als je de kopij op vrijdag op tijd postte, liep je het risico dat het op maandag nog niet bij de drukker was. Als de post dan vertraging had, kon je de hele tekst op dicteersnelheid via de telefoon gaan voorlezen. Aan de andere kant van de lijn tikte de typiste van de

ONBEGRENSD IN LOGISTIEK

Al ruim 100 jaar realiseren wij logistieke oplossingen. Degelijk, hardwerkend en veelzijdig. Van verhuizingen op de Veluwe en daarbuiten tot transport in de Benelux en naar Duitsland en Frankrijk. En ons zeer moderne distributiecentrum voorziet in elke opslagvraag. Welke oplossing zoekt u?

Transport

Warehouse

Verhuizingen

Koningsbergenweg 7 | Barneveld | T 0342 - 405 405 | W reenen.nl

Broekhuis feliciteert de Banier met 100 jaar partij inspiratie!

Met ons totaal mobiliteitsaanbod willen wij u plezierig en zorgeloos laten autorijden. Of u nu een zakelijke of particuliere klant bent, of u nu een auto huurt, leaset of koopt. Met onze totaaloplossing doen wij er alles aan om onze ambitie 'alles voor een enthousiaste klant' waar te maken.

BROEKHUIS
beweegt mensen

Kom langs
of kijk op **broekhuis.nl**

drukkerij het dan uit. Wat een gezanik was dat altijd!"

'ASSOCIATIEF DIER'

De vreugde van het schrijven zit bij Menno natuurlijk mede in het spelen met de taal. Toepasselijke taalvondsten en pakkende perspectieven komen boven-drijven door wat Danker Roozmond bij Menno omschreef als: "Je bent een associatief dier." Bij alles wat je dan hoort en leest en ziet, zoekt je brein meteen de verbanden en vooral de opmerkelijke en grappige verbanden. Dat gaat bij zulke mensen gewoon vanzelf en daarom herkent Menno zich er zeker in. In een hoog tempo koppel je het ene aan het andere onderwerp. Dat geeft vaak verrassende gezichtspunten. Precies de ingrediënten die nodig zijn voor: Haagse propjes.

HAAGSE PROPJES

Op 10 juni 1999 verscheen de eerste aflevering van Haagse Propjes en sinds die tijd zijn ze nauwelijks weg te denken uit *De Banier*. Als Menno door de wandelgang van de SGP loopt, kunnen zijn collega's regelmatig zien waar hij mee bezig is. Staat Menno's gezicht zorgelijk, dan zijn er waarschijnlijk kreukels in het SGP-blazoen die hij moet (helpen) gladstrijken. Maar zien zijn collega's een onderdrukte grijns, of een onmogelijk binnen te houden binnenpretje? Dan kan het zomaar zijn dat zojuist het licht is opgegaan voor een idee voor de Haagse propjes van die maand.

Drie dominees

De kraamkamer van Haagse propjes is te vinden in de pastorie van Waarder. Voor de redactievergaderingen van *De Banier* reden Bas van der Vlies en Menno de Bruyne in die tijd gezamenlijk naar de pastorie van ds. D.J. Budding.

Op de agenda in 1999 stond een zorgelijk punt: het aantal abonnees van *De Banier* daalde naar een diepte van slechts 4.500 of daaromtrent. Daar moest echt iets aan gebeuren. *De Banier* moest aantrekkelijker worden om te lezen. Ds. Budding opperde dat *De Banier* aan het ledenbestand moest worden gekoppeld. Elk lid zou *De Banier* dan in meerdere of

mindere mate gaan lezen. En er moest ook een rubriek komen, zoals die van ds. J.T. Doornenbal in de Veluwe kerkbode. Zo'n rubriek wilde je gewoon lezen en dat kan nieuwe abonnees gaan aantrekken. "Zelf dacht ik ook aan de rubriek Zetjes van ds. H.G. Abma in de jaren 70. Dat was een rubriek die wel wat weg had van Haagse propjes." En zo gebeurde het dat deze nieuwe rubriek ontstond. De abonneecurve daalde niet langer en na verloop van tijd begon hij zelfs voorzichtig te stijgen.

AAN HET WERK

Om goede Propjes te kunnen schrijven, maakt Menno gebruik van zijn ergerissen en zijn mooie ervaringen. "Die geven je energie en inspiratie om te schrijven. Maar als ik even niet verder kom, doe ik alsof er iemand in de kamer zit en probeer ik het al pratend aan een gewone Nederlander uit te leggen. 'Zo en zo zit het.' En dan schrijf ik dat zo op. En als ik dat doe, kom ik vaak weer over een dood punt."

MAANDBLAD

Sinds 2013 zijn de Propjes wel wat aan het veranderen. "Nu *De Banier* eens in de maand verschijnt, kun je niet scherp op de actualiteit reageren. Daarom verschijnen er meer verhalen uit het verleden en minder urgente ergerissen." Toch blijft ook dat nog moeilijk voor historicus Menno de Bruyne. Bijna had hij zijn tot nu toe laatste propjes eigenhandig uit de drukpers moeten trekken. Dat zul je net zien! Schrijft hij net over de mogelijkheid dat Rutte de langstzittende premier van ons land kan worden... En plotseling vergeet Rutte om gewoon netjes dat beschreven plannetje uit te werken! Dat vergeten van hem begint een zorgelijk patroon te worden. Menno is misschien wat minder pittig geworden in zijn uitspraken, maar mocht Menno tóch nog een keer zijn boekje te buiten gaan, dan weten zijn collega's al welke verontschuldigende, gevleugelde uitspraak van Bas van der Vlies dan zal klinken als reactie op de verbolgene: "Dat is inderdaad vervelend, maar... 'we hebben Menno niet aan een lijntje'."

2010. De uitspraak van de Hoge Raad verplicht de SGP tot het aanpassen van haar statuten. Op zulke maatregelen past maar een antwoord, dacht Menno: dit is een zwarte bladzijde voor de SGP.

2011. Helaas geen Haagse propjes. Menno heeft alleen tijd voor strafregels. Hebben ze hem dan toch aan een lijntje?

2013. *De Banier* is vernieuwd. Deze eindredacteur bekibbelt Menno zodoende op zijn ruimte en... dan schrijft Menno zonder spaties, om ruimte te besparen. Bedankt, Menno!

DE Banier naamgenoten

1

2

3

4

5

6

1 Fietsenwinkel

De fietsenwinkel in Utrecht, Amsterdamsestraat 415 draagt de naam Banierhuis.

2 Evangelische gemeente

De evangelische gemeente in Rotterdam, Blankenburgstraat 134, draagt ook de naam De Banier.

3 Koor De Banier

Koor 'De Banier' komt uit Oudewater (Utrecht).

Geen valse noot te bekennen

4 Banierstraat

De Banierstraat is in de Agniesebuurt te vinden in Rotterdam.

5 Banner of Truth

Banner of Truth Trust is een uitgeverij in de USA/UK en is te vinden in 63 E Louther St, Carlisle, PA 17013, Verenigde Staten. De website van deze uitgeverij is banneroftruth.org.

6 School De Banier

Deze Rooms-Katholieke Basisschool uit Zwartemeer (Drenthe) draagt ook de naam 'De Banier'.

SGP Kiesverenigingen

Waaronder:

- Banier I: Barneveld (Gelderland)
- Banier II: Stroe (Gelderland)
- Banier III: Garderen (Gelderland)
- Banier IV: Voorthuizen (Gelderland)
- Banier V: Zwartebroek (Gelderland)

7 Woonvereniging

De woonvereniging in Rotterdam te vinden in de Banierstraat Rotterdam draagt ook de naam 'De Banier'.

8 Uitgeverij

De Banier uitgeverij is te vinden in Apeldoorn (Gelderland).

9 De Banier Schip

Dit schip met de naam 'De Banier'. Deze is gemaakt in 2009 en is 94,70 meter breed, 13,40 meter breed en 7,80 meter diep.

Wij zijn blij met de koers en diepgang van het schip

10 Pinkstergemeente

De Pinkstergemeente in Almelo, Hofkampstraat 169 draagt ook de naam 'De Banier'.

11 Baniersweg

De Baniersweg is te vinden in Almelo (Overijssel).

12 Café Banier

Cafe Banier is te vinden in Den Bosch, Korte Putstraat 3.

Drink hier uw oranjebitter.

“KORT EN BONDIG!” ... maar wel zo'n 600 keer

DOOR FEMKE VAN DE WETERINGH EN SJON VAN DER REE DOOLAARD

Omdat *De Banier* 100 jaar bestaat, gaan we op bezoek bij een van de bekendste oud-redacteurs. B.J. (Bas) van der Vlies (1942) zat vanaf 1981 in de Tweede Kamer. Vanaf 1986 startte hij, op verzoek van de Banierredactie, met zijn eigen vaste rubriek 'Kort en bondig!' Honderden keren heeft hij die geschreven in de tweewekelijkse uitgave van *De Banier* tussen 1986 en 2010. Wat we echter niet konden vermoeden, is dat onze oud-partijleider niet de enige Banierscribent is die we bezoeken...

"Ruim vier jaar geleden ben ik ernstig ziek geweest en vorig jaar hebben ook we corona gehad. Maar De Heere is goed geweest, juist ook in de tijd dat we teruggeworpen werden door de ziekten. We hebben overvloedige reden tot dankbaarheid." Met de gezondheid van Bas van der Vlies gaat het goed. Dat is een belangrijke voorwaarde als we met deze 78-jarige en zijn vrouw over een 100-jarig partijblad komen praten. Sinds hij in 2010 afzwaaide als Kamerlid is het wel rustiger. "In de politiek word je geleefd", beaamt het echtpaar Van der Vlies.

BEZET MET LETTERS

Hoe maakte u kennis met *De Banier*?

"Als ik mijn jeugdjaren herinner, lag er een krant op tafel. (Het *RD* was er nog niet.) Ook lagen er enkele kerkbladen én *De Banier*. Er was in die tijd geen tv of radio. Later kwam de radio daar wel bij. Daar werd selectief gebruik van gemaakt. Te midden van dat wat er was, nam *De Banier* een enorme plaats in. Het maatschappelijke gebeuren haalde je uit de krant, maar de belichting van deze zaken, vond je in *De Banier*."

Ik ben opgegroeid met *De Banier*. Mijn vader stimuleerde dat ik hem las. Niet van linksboven tot rechtsonder, hoor. De pagina's waren nogal, uh... 'bezet met letters'. Wat ik me wel stevig herinner, is dat er in die tijd hele bijdragen aan Kamerdebatten werden opgenomen."

Van der Vlies was als een van de initiatiefnemers betrokken bij de totstandkoming van het *Reformatorisch Dagblad* in 1971. Al eerder dan zijn eigen Banierredactietijd zag hij dus in waarmee de lezers het best gediend werden. Dominees die naast hun eigen gemeente, een politieke partij en een dag- of weekblad in stand moesten houden... Dat kon eigenlijk niet. "Het hoofdbestuur van de SGP stond eerst nogal afwachtend tegenover de realisatie van de nieuwe krant. In de loop der tijd heeft men onderkend dat het publiceren van hele redevoeringen niet de manier is om de SGP-leden tegemoet te treden. Daardoor verlies je de binding met je leden. Ook hadden we met het *RD* het hoge doel gesteld om héél Nederland een krant te leveren." Als mevrouw Van der Vlies weer binnenkomt met de koffie biecht meneer Van der Vlies op: "Ik versprak me net over jouw rol toen je bij dominee Zandt werkte."

Mevrouw Van der Vlies: "Ja, mijn ouders waren huisvrienden van de familie Zandt. De toenmalige hulp vond het allemaal te zwaar worden en toen hebben ze mij gevraagd om te komen helpen. Ik deed in de jaren 50/60 allerlei werk voor hem. Omdat dominee Zandt heel veel kranten las, moest ik ze klaarleggen op de plekken die voor hem gebruikelijk waren. Elke krant had zijn eigen stoelleuning. Ik moest ze dan rubriceren zodat dominee Zandt ze kon terugvinden. Hij gebruikte ze voor zijn werk, ook voor artikelen in *De Banier*. En als ik de krant niet op een goede leuning legde, kon er best een berisping volgen.

Later hielp ik hem met het typen, ook voor *De Banier*. Je moet je voorstellen dat het zo'n oude typemachine was die flink wat lawaai produceerde. Hijzelf had last van het fel tikkende geluid. Daarom dicteerde hij en typte ik. Ik hielp hem graag en het was dan ook een schok toen hij in 1961 plotseling overleed." Dit onverwachte uitstapje geeft ons meteen de kans om uit de 'tweede hand' toch nog iets te horen over een van de oudste Banierredacteuren: dominee P. Zandt (Tweede Kamerlid 1925-1961), maar ook

een beetje van tot op heden anonieme redacteur: mevrouw Van der Vlies.

KORT EN BONDIG

In het eerste nummer van 1986 verschijnt de eerste rubriek Kort en bondig!:

"Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de redactiecommissie om een bijdrage te leveren aan *De Banier*. (...) Nu kun je wel aan iets dergelijks beginnen, zoiets volhouden is nog wat anders. Ik besef dat best. Toch wil ik het proberen, kort en bondig."

Het volhouden is al die jaren toch gelukt. Maar hoe is de rubriek eigenlijk ontstaan?

"De redactiecommissie vroeg mij, als kandidaat-fractievoorzitter, of we niet net als bij ds. Abma regelmatig een rubriek konden publiceren. Ir. H. van Rossum, mijn voorganger, was namelijk niet zo'n schrijver. De naam Kort en bondig heb ik zelf bedacht. Het moest kort en flitsend zijn. Er moest niet alleen iets doorgegeven worden. Het moest ook nog eens interessant zijn."

Hoe ging u te werk?

"We werkten vaak met basisformats. Die stopte je dan in je typemachine. Zo wist je hoeveel je mocht typen. Het zwaarste is de onderwerpskeuze. Je hebt eerst een oriëntatiefase. Ik wilde niet elke keer over hetzelfde onderwerp schrijven. Elk beleidsterrein moest aan de orde komen."

DIRECT DE BESTE PRIJS

Afdingen is niet nodig

De stuntprijzen vliegen u om de oren, als u op zoek gaat naar een nieuwe keuken. Maar wilt u echt de goedkoopste keuken? U heeft er tenslotte niets aan als de kwaliteit van uw keuken en de service na een paar jaar tegenvalt. Wij bieden topkwaliteit tegen een eerlijke prijs. Als landelijke aanbieder kopen wij groot en scherp in. Wij geven u direct de beste prijs, waardoor afdingen niet nodig is. U krijgt de prijs waarvan we zeker weten: meer hoeft niet, minder kan niet.

Ruim 2170 beoordelingen
Qasa.nl | april 2021

DB KEUKEN
GROEP

dbkeukengroep.nl/beloftes

OVER EIEREN LOPEN

Gebruikte de partijleider
De Banier ook om leiding
te geven?

"Je gebruikt de middelen die je hebt om niet alleen te informeren, maar ook de mensen wat bij te brengen en om de eenheid te bevorderen. Er was een tijd dat mensen vonden dat ik te weinig mijn persoonlijke mening durfde te uiten. Ik moest wat meer leidinggeven. Maar ik deed dat natuurlijk ook om de partij bijeen te houden. Bij ethische of andere lastige onderwerpen moesten Menno de Bruyne en ik over eieren lopen. Zelf had ik verwacht dat er, vaker dan nu het geval was, reacties zouden komen van lezers."

Controleerde uw vrouw de
teksten weleens?

"Mijn vrouw is mijn directrice en corrector. Ze is een strenge meester,

maar ook een heel milde. Ze behoedt me voor fouten. Kort en bondig moest soms snel weg en dan keek ze weleens mee. Toentertijd moesten wij de stukken op de post doen. Het was geregeld zo dat we de postdeadline van *De Banier* niet haalden. (Dit had ook te maken met het spanningsveld om actueel te zijn. Je schrijft iets, wat anderhalve week later wordt gelezen.) Dan reed ik weer naar de drukkerij in Barneveld om de stukken aan te leveren.

Om acht uur 's morgens stapte ik dan in de auto en bij de drukkerij stond iemand mij op te wachten. Het was een uitkomst toen er later een faxmogelijkheid kwam. Bij de burens konden we dan voor 30 cent de stukken versturen. Ik zal dat maar even uitleggen voor de jongeren: bij een fax kun je het getypte velletje in een apparaat laten gaan, net als dat het er

bij een printer útkomt. Op het apparaat zit een belfunctie. Je belt het nummer van de ontvanger en het blaadje wordt verwerkt, zodat de tekst bij de ontvanger wordt afgedrukt." Vermaakt voegt hij toe: "Mede-Kamerlid Koos van den Berg moest daar ook aan wennen. 'Eerst een kopietje maken hoor!' Hij dacht dat hij zijn tekst kwijt zou zijn, zodra dat apparaat het had opgeslokt."

Wat zou u vandaag adviseren als u
nog in de redactie zat?

"*De Banier* zal continu moeten blijven zoeken naar de toegevoegde waarde. Er zijn inmiddels ook veel ander media die komen en soms ook weer gaan. Vandaag de dag functioneert *De Banier* goed door zijn toelichting op het politieke gebeuren. Dat is een nuttige functie. Het zorgt voor betrokkenheid. Daar bewijs je de partij en de leden een dienst mee." ◀

Mevrouw Van der Vlies verrast ons met foto's uit de oude doos.

"Het gebeurde ook wel
dat hij 's avonds nog
wat ging schrijven en als
het dan mooi weer was,
zaten we buiten."

"Soms was het echt te laat
om nog naar de drukker
te gaan, of moest er nodig
iets gecorrigeerd worden.
Dan belde hij het zin voor
zin door."

"Zelfs in de vakanties ging het
door. Als er geen bureau is, moet
je toch wat. Kijk, hier staat de
typemachine op het nachtkastje en de
bladzijvoorbeelden liggen ernaast."

DE Fotopuzzel

Uiteraard kan in deze jubileumeditie van De Banier een puzzelpagina niet ontbreken. Los de puzzel op en maak kans op een dagje toeren in een oranje oldtimer met een heerlijke lunch in een pannenkoekenrestaurant.

De puzzel lost u/los jij op door de fotosnippers te koppelen aan het juiste paginanummer van de Banier. De fotosnippers zijn te vinden op pagina's in dit jubileumnummer. Blader deze Banier dus goed door en let op de details! Schrijf het juiste paginanummer op van de afbeelding die overeenkomt met de fotosnipper. Uiteindelijk zal er een reeks aan nummers verschijnen. Die noteert u als volgt; 1 - 33, 2 - 43 etc. De oplossing kunt u vervolgens sturen naar debanier@sgp.nl. Uit alle juiste antwoorden zal er onwillekeurig een winnaar gekozen worden. Heel veel succes!

Foto 1: blz.....	Foto 4: blz.....	Foto 7: blz.....	Foto 10: blz.....	Foto 13: blz.....
Foto 2: blz.....	Foto 5: blz.....	Foto 8: blz.....	Foto 11: blz.....	Foto 14: blz.....
Foto 3: blz.....	Foto 6: blz.....	Foto 9: blz.....	Foto 12: blz.....	Foto 15: blz.....

'VASTE SPIJS'

DOOR ROELOF BOUWMAN

BANIERLEZER EN ONDER MEER COLUMNIST BIJ EW (ELSEVIER WEEKBLAD)

Partij-bladen, zo is wel beweerde, lijden van nature aan schizofrenie. Om lezers te binden dienen ze journalistieke nieuwsgierigheid aan de dag te leggen, om voor de partij van nut te blijven moeten ze die nieuwsgierigheid intomen en zoveel mogelijk agitatie en propaganda bedrijven.

Maar dat is natuurlijk niet het hele verhaal.

Politieke partijen - zeker wanneer ze al meer dan honderd jaar bestaan - zijn niet alleen opgetrokken uit beginselen, standpunten en verkiezingsresultaten. Het zijn ook 'morele gemeenschappen' die worden bijeengehouden door een gedeelde mentaliteit. Wie die mentaliteit wil betrappen kan - in het geval van de SGP - niet zonder *De Banier*.

Dat het blad nog steeds zo heet, is al een aanwijzing: SGP'ers zijn - gelukkig - geen types voor wie het verleden alleen maar voorbij is. Maar ook dankzij het taalgebruik, de foto's, de humor (Menno de Bruyne!) en zelfs de advertenties in *De Banier* raak je als vanzelf ondergedompeld in de staatkundig-gereformeerde wereld. Je stuit er op solide, hardwerkende mensen, die gesteld zijn op degelijke kleding, robuuste keukens en bona-

fide accountants. Maar ook - ik bestudeer nu de advertenties uit de jaargang 2018 - met een zwak voor vorkheftrucks, verticale platenzaagmachines en - uiteraard - kwalitatief hoogstaande collectezakken en dito liturgieborden.

In welke andere politieke partij kom je dat allemaal tegen? Nederland kent een rijke partijbladengeschiedenis. Wie zich vroeger meldde als lid, kreeg ze als vanzelf toegestuurd, meestal wekelijks, soms tweewekelijks: periodieken met klinkende namen als *Vrijheid en Democratie* (VVD), *De Nederlander* (CHU), *Nederlandse Gedachten* (ARP), *Voorwaarts* (PvdA), *Bevrijding* (PSP), *Het Buitenhof* (DS'70), *Ons politeuma* (GPV) of *De Vrije Boer* (Boerenpartij).

"Ledenorgaan opdoeken, is dat wel zo verstandig?"

Die tijden zijn voorbij. Onder het mom dat moderne burgers beter af zijn met websites, digitale nieuwsbrieven en af en toe een tweet van de lijsttrekker, hebben veel politieke partijen hun papieren ledenorgaan

opgedoekt. Nog een prachtige bezuiniging ook.

Maar is het wel echt zo verstandig? Leden van politieke partijen, zo weten we uit onderzoek, hebben in veel gevallen een hogere beroepsopleiding of een universitaire studie achter de rug. Het zijn mensen die boeken, kwaliteitskranten en opiniebladen lezen en die (ver) bovengemiddeld op de hoogte zijn van politieke thema's en discussies. Je mag ze als politieke partij dus gerust iets substantiëlers voorzetten dan negen weetjes over het partijbureau, de leukste foto's van de open dag van de Tweede Kamerfractie of een week op pad met de partijvoorlichter.

Dat geldt misschien wel heel in het bijzonder voor leden van de SGP: mensen van het Woord die, om de Hebreeënbrief van de apostel Paulus te citeren, vertrouwd zijn met 'vaste spijs'.

Alle reden dus om te hopen én te veronderstellen dat *De Banier* nog heel veel jaargangen voor de boeg heeft.

DE PATER
SLOOPWERKEN.NL

ASBESTSANERING
BOREN & ZAGEN

RENOVATIESLOOP
AFVALCONTAINERS

E info@depatersloopwerken.nl | T 055 506 14 02

Kampert
Las & Constructie

spanten | constructies | hekwerk | trappen

Het Laar 8 | 6733 BZ Wekerom
Tel. 0318-701055 | info@kampertlasenconstructie.nl

kampertlasenconstructie.nl

Op zoek naar een **architect?**

Maak kennis met Architectenbureau **BORN** BV BNA!

Een veelzijdig bureau dat oplossingsgericht denkt en werkt. Goed luisteren naar de wensen van onze opdrachtgevers en het respecteren van de financiële kaders is voor ons vanzelfsprekend. Onze passie is om alle wensen op een creatieve en aansprekende wijze te vertalen in realiteit. Tot op detailniveau! We hebben veel ervaring met onder meer kerkbouw, scholenbouw, woningbouw, utiliteitsbouw en de zorgsector. En mogen werken aan inspirerende projecten in heel Nederland.

0187-482466 | info@bornarchitecten.nl
www.bornarchitecten.nl

“Laat er nog zoveel onderling
geschil zijn, één oog op de
wapperende banier doet alle
geschil vlieden voor den band
die samenbindt.”

Ds. G.H. Kersten, 5 mei 1921

“Het Jan van Hoofmonument alias ‘De
vaandeldrager’ (1954) is gemaakt door
Marius van Beek en eert de mensen die
bij de bevrijding van Nijmegen zijn omge-
komen. Dit is ook de plaats waar traditi-
oneel de dodenherdenking in Nijmegen
plaatsvindt.”

**Onze advocaten zetten uw belangen op scherp.
Met ondernemerschap en passie. Om u te dienen.**

Advies nodig?
www.bvd-advocaten.nl

Barneveld | Hardinxveld-Giessendam | Kampen | Veenendaal | Werkendam

**Joseph (6)
droomt ervan
om dokter te
worden...**

...maar zijn moeder heeft geen geld om school te betalen. In haar eentje draagt ze de zorg voor vier kinderen. Toch hoeft Joseph zijn droom niet op te geven.

Stichting Stéphanos helpt kinderen als Joseph met voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbels) onderwijs. Ze horen over de Heere Jezus en krijgen een toekomst! **Help! u mee?**

Voor €15,- geeft u al 3 kinder-bijbels!

Of sponsor een kind als Joseph voor nog geen 70 cent per dag

**Maak uw bijdrage over op
NL74 RABO 0335 3074 50**
t.n.v. Stichting Stéphanos
of doneer online!
ANBI www.stephanos.nl/ikhelp

Stéphanos
www.stephanos.nl

Quiks
QUALITY POTATOES
SINCE 1932

**ALL ABOUT
POTATOES**

Voorgekookt, Voorgebakken, Vers verpakt

Akkerseweg 13b, 5321 HG Hedel, **T** +31 (0)73 599 20 93, **E** info@quiks.nl

Quiks FRESH POTATOES **Quiks** POTATO PRODUCTS **QUIKS.NL**

DANKER EN DANKERS

DOOR RIEKELT PASTERKAMP

Zo sprak je de heren dus ook aan: Danker en Dankers. Twee Haagse werkers voor de Staatkundig Gereformeerde Partij.

Danker Roozemon (1946-1988) had zijn vaste plek in een soort papieren schuttersput op de burelen van de SGP-fractie ergens aan het krakende Binnenhof. Waar een bezoeker toen nog eenvoudig naar binnen kon. Waar de voorzitter van de Tweede Kamer eens een bode naar de publieke tribune stuurde met de boodschap of het wat zachter kon met die bezoevende leerlingen van reformatische huize.

Marinus Dankers (1927), de oud-marineman uit Den Helder, in zijn element als hij het Kerstenhuis aan de Laan van Meerdervoort in Den Haag voor zich alleen had, met opgestroopte mouwen stukken kon tikken (type-machine plus carbon) en stapels post kon versturen in hergebruikte enveloppen. Hij kende alle gangbare adressen van SGP-prominenten van destijds uit zijn hoofd. "George van Heukelom? Magnoliastraat 2, 4306 AK Nieuwerkerk", galmde het door het Kerstenhuis.

Beide Haagse heren zetten mij begin jaren tachtig van de vorige eeuw

aan tot schrijven. Danker als eindredacteur van *De Banier*, Dankers als 'baas' van het Voorlichtingscentrum. Mijn eerste artikel in het fameuze SGP-partijorgaan dateert van 10 november 1983 met als kop er eentje uit dertien-in-een-dozijn: "De SGP over minderheden", 1108 woorden, 6 minuten leestijd. Wie het stuk tot zich wil nemen, duikt in Digibron.

De titels van vervolgstukken in *De Banier* laten zich lezen als die van spannende jongensboeken: "Over bomen, koffie en komkommers" (24 mei 1984), "Rechts op de rechtermaasoever" (22 november 1984) en "Voetstapjes in de sneeuw" (31 januari 1985). Met dank aan Digibron. In augustus 1984 verscheen er in *De Banier* een nieuwe rubriek: De Achterbanier, vraaggesprekken met bekende en minder bekende SGP'ers. De eerste was Rinus Houtman, destijds fractievoorzitter van de SGP in de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Anderen volgden. Statenleden uit de provincie kwamen er overigens alleen in als zij de reiskosten van de auteur wilden vergoeden.

Deed Danker zijn werk in stilte, Dankers werd rondit lyrisch toen de jongerenorganisatie van de SGP – luisterend naar de illustere naam LVSGS – onstuimig begon te groeien. Aan de eerste SGP-jonge-

rendag (april 1986 in een 'bokspaleis' in hartje Rotterdam) was een slim opzetje tussen Dankers en Van Heukelom voorafgegaan. Dit om het ijs te breken bij verantwoordelijken. Wegens overweldigende belangstelling werd de jongerendag in twee etappes verreden. Vreemd voor de SGP, nog vreemder voor de eigenaar van gebouw Palace in Rotterdam. "Ze hebben alles heel gelaten en er ligt niets op de grond", zei hij na afloop met ogen als schotels.

Politiek en journalistiek is een boeiende combinatie, toen en nu. Danker en Dankers wakkerden mijn interesse verder aan. Ze stimuleerden in het schrijven van verhalen voor *De Banier*. Achteraf gezien dank ik aan beide heren mijn eerste stappen op het journalistieke pad dat naar het *Reformatisch Dagblad* leidde en later naar een zelfstandig bestaan als freelancejournalist. Danker en Dankers, dank!

GAYKO
BETERE RAMEN EN DEUREN

Het beste kozijn voor uw huis

Je hebt houten kozijnen, kunststof kozijnen en GAYKO kozijnen. Deze laatste zijn ontwikkeld en gemaakt in Duitsland volgens de hoogste kwaliteitsnormen. Dankzij een uniek en gepatenteerd veiligheidssysteem zijn ze extreem inbraakwerend en duurzaam. Daarnaast besparen ze energie, hebben ze een hoge isolatiewaarde en zijn ze onderhoudsvriendelijk. Ervaar het zelf bij uw dichtstbijzijnde dealer.

*Made in
Germany*

Tinstraat 99
RIDDERKERK

Darwinstraat 12
ZOETERMEER

A. v. Leeuwenhoekweg 38
ALPHEN A/D RIJN
0180 32 18 18
alfaramen.nl

Hoogeveenenweg 81
NIEUWERKERK A/D IJSSEL

Mortiereboulevard 40
MIDDELBURG
0118 44 19 44
ascozeeland.nl

Rijksstraatweg 233
ELST (RHENEN)
0318 47 21 14
esseveld.nl

Dijnselburgerlaan 1-12
ZEIST

VAKORGANISATIE MET BIJBELSE VISIE

Hulp nodig om tot een standpunt te komen rondom vaccinatie?

Download onze praktische brochure 'Je hebt een keuze!'
of de speciale handreiking voor zorg en welzijn.

Meer info & bestellen

RMU.NU/VACCINATIE

DE BANIERDRAGER

De banierdrager draagt het symbool van zijn vorst of heer.
Dat vertegenwoordigende symbool moet verdedigd worden.
Zolang de banier wappert, is er niets verloren.

De banier geldt als het symbool van samenhang en eenheid.
Het regiment soldaten sluit zich aan bij de banier en raakt zo niet verstrooid.
De gelederen blijven gesloten.

De banierdrager wijkt niet achterwaarts.
Want zodra de banier verdwijnt, volgen de troepen.
De banierdrager heeft standvastigheid hoog in het vaandel.

*De banierdrager is een militaire functie met een lange geschiedenis.
De precieze vorm van de functie kon verschillen per natie en per tijd.
De vexillarius is de romeinse soldaat die het vaandel draagt.*

“DE BANIER IS EEN VISITEKAARTJE VAN DE SGP...”

DOOR FEMKE VAN DE WETERINGH

Als er iemand een belangrijke schakel is voor de totstandkoming van *de Banier*, dan is dat wel de eindredacteur. Sjon van der Ree Doolaard werkt al bijna tien jaar voor *de Banier* en zet zich onvoorwaardelijk in om het blad maandelijks tot een mooie publicatie te brengen. Speciaal voor dit jubileumnummer mocht ik met hem in gesprek over zijn werk voor *de Banier*

Als 23-jarige ben jij begonnen met je werk voor de SGP. Hoe ben jij eindredacteur van *de Banier* geworden?

“Ik was bezig met de laatste fase van de Pedagogische Academie

voor Basisonderwijs (pabo Driestar educatief in Gouda) en daarom ging ik alvast solliciteren naar een baan voor de klas. Door de dalperiode in onderwijsvacatures van die tijd waren er weinig banen beschikbaar.

Mijn (toentertijd nog aanstaande) schoonvader zei: ‘Joh, kijk eens hier in *De Banier*. Deze vacature als communicatieadviseur is wel wat voor jou. Ga daar eens op solliciteren!’. Ik had mijn bedenkingen vanwege

mijn vooropleiding, maar hij wist dat ik heel veel van taal houd en dat ik geïnteresseerd ben in politiek en maatschappelijke zaken. Daarom hield hij aan.” Lachend: “Hij wilde natuurlijk meer zekerheid dat er bij zijn dochter brood op de plank zou komen.”

“Na een paar sollicitatierondes werd ik aangenomen bij de SGP. Blijkbaar moest het zo zijn.”

We zijn bijna tien jaar verder. Is er veel veranderd in jouw werk?

“Jazeker. In 2012 verscheen *De Banier* nog elke twee weken. Dat was een heel andere dynamiek die meer gericht was op vaste rubrieken en de actualiteit daarin. In de overgang naar 2013 hebben we geprobeerd te luisteren naar wat onze lezers ons teruggaven aan reacties op een enquête. We proberen het blad aan te laten sluiten op de lezer in zijn tijd.”

Voor dit werk moet jij regelmatig op pad om mensen te interviewen. Welk interview is jou het meest bijgebleven en waarom?

“Ik vind het moeilijk om te kiezen. Het interview met mr. J.P.H. Donner, de vicevoorzitter van de Raad van State was een bijzondere ervaring, maar ik ontmoette in hem een man die zó zorgvuldig en wollig formuleerde dat ik voor mijn gevoel in een ondoordringbaar oerwoud van veilige formuleringen was beland. Daardoor is de inhoud van het gesprek wat vervaagd. Zorgvuldige formuleringen hoeven geen belemmering te zijn, want het gesprek met oud-senator Holdijk was heel mooi en inspirerend.

Zoals ik al zei: het is moeilijk om te kiezen, want er waren heel veel mooie gesprekken variërend van abortuskliniekwakers en boeren tot waterschappers en zorgwerkers. Ik voel me bevoorrecht dat ik deze mooie en soms schrijnende ervaringen kan delen met *de Banier*lezers. De relevantie van de politieke onderwerpen en het werk van de SGP kan daarmee in beeld gebracht worden bij onze leden. Onder

meer zo willen we de band verstevigen en verdiepen.”

In die tien jaren dat je voor *de Banier* werkt heb je al veel meegemaakt. Je hebt onze lezers gevraagd leuke anekdotes te delen die met *de Banier* te maken hebben. Maar welke gebeurtenis kan jij met onze lezers delen?

“Lachend: Ja, dat krijg ik ervan als ik anderen uitdaag... Laat ik een recent voorval nemen. Na een update van mijn laptop werkte een functietoets blijkbaar niet naar behoren. Normaal gesproken staat de microfoon meteen aan als ik een opname start. Nietsvermoedend startte ik dus mijn opname om me volledig op het gesprek met Kees en Marlies van der Staaij te kunnen concentreren.

“NA EEN PAAR
SOLLICITATIERONDES WERD
IK AANGENOMEN BIJ DE
SGP. BLIJKBAAR MOEST HET
ZO ZIJN.”

Ik vind het vaak fijner om de volle aandacht voor de mensen te hebben die aandacht niet te verdelen tussen het scherm en de geïnterviewden. Zo ook hier. Ruim een uur later vertrok ik en in de auto liet ik de opname weer verdergaan om de indrukken, de opvallende momenten, de mogelijke verhaallijn en de non-verbale communicatie tijdens het autorijden op te nemen. Dat zou me ook helpen als ik het interview over een of twee weken zou uitwerken. Eerst moeten de andere rubrieken namelijk klaargemaakt worden voor de opmaker. Ik wilde niet dat het schrijven onderbroken zou worden door allerlei georganiseerde, aansturing van scribenten en gespeur naar beeldmateriaal.

Op de avond voor de laatste ‘Banierdag’ wilde ik alvast wat

klaarzetten zodat ik de dag daarna meteen wist waar ik moest beginnen. Ik zette de documenten met achtergrondinformatie en een nieuw document voor het interview klaar, opende de gemaakte opname en... tja, het bleef stil. Het geluid moet natuurlijk harder. Nee, dat is het ook niet. De opname was misschien al gestart toen het nog stil was. Even een stukje verder in de opname. Nee, het blijft stil. Ja, dan ga je toch wel denken: ‘het zal toch niet...’ Omdat dit het derde interview in een serie betrof die vóór de verkiezingen moest verschijnen, wist ik dat ik dat mijn opties beperkt waren. Het interview moest erin komen te staan. ‘Heb ik morgenochtend dan wel genoeg tijd’ vroeg ik me af. ‘Ik kan beter nu dan alvast beginnen.’ En zo gebeurde het. Het viel me mee dat ik redelijk rustig bleef en vrij snel in oplossingen dacht. Al typend bleek dat de opname in de bovenkamer nog wel helder en intact was.”

Ondanks deze tegenvaller mag het resultaat er wezen...!

“De reacties van Kees en Marlies van der Staaij waren overigens heel meelevend en positief, ondanks het vreemde tijdstip waarop het conceptinterview bij hen belandde. Kees van der Staaij dacht zelfs dat het interview er nog beter door was geworden.”

Dus voortaan neem jij geen opnameapparatuur meer mee?

Lachend: “Nou, ik sta er wel ontspannener in, ja. Maar aan de andere kant wil ik wel wat zekerheid inbouwen als ik moet weergeven wat iemand zegt en bedoelt. *De Banier* is tenslotte wel een visitekaartje van de SGP.” ◀

Dit is een eerste impressie vanuit de redactie van *De Banier*. We hopen de Banierlezers in de toekomst vaker een inkijkje te bieden in het werk achter de schermen.

Techno West Services

Heftrucks • Verreikers • Terminaltrekkers • Hoogwerkers

**VERKOOP
VERHUUR
ONDERHOUD**

Weihoek 6 | 4416 PX Kruiningen
0113 312 186 | verkoop@technowestservices.nl

www.technowestservices.nl

Timotheos

EVANGELISATIE

ONDERWIJS

ZORG VOOR (WEES)KINDEREN

*Geeft u
hen een
toekomst?*

Help ons de armoede-
spiraal van de Malawiërs te
doorbreken én hen in aanraking
te brengen met het Evangelie.

Meer informatie en doneren:

www.timotheos.nl/help-mee

HET EEUWIGBLIJVENDE WOORD

De GBS
heeft als doel het
behouden en
verspreiden van de
Statenvertaling

De Bijbel, het Woord van God, is eeuwigblijvend!

Het woord 'eeuwigblijvend' staat in de Bijbel zelf.

Zo lezen we in 1 Petrus 1 vers 23: *'Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord Gods.'*

Het Woord van God is dus
niet aan een tijd gebonden;
het is ook niet aan een
plaats of een taal
gebonden.

Daarom verspreiden wij
ook Bijbels in andere
talen in betrouwbare
vertalingen.

Steunt u ons werk?
gbs.nl/steun-onswerk

Nijverheidstraat 21 • Leerdam
(0345) 61 01 55 | www.gbs.nl

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

DE BANIERLEZER

De Banier voor jong en oud

Gerard van Rijswijk (21): "Het is fijn dat de artikelen in *De Banier* bezinning bieden, zodat de politieke waan van de dag in een Bijbels perspectief wordt geplaatst. Ik hecht waarde aan de transparantie die de SGP in *De Banier* biedt. Je krijgt te zien hoe een kleine partij toch grote invloed kan hebben. De artikelen in *De Banier* zijn goed geschreven en van de juiste lengte. Hierdoor pak ik eerder *De Banier* dan veel andere tijdschriften. Ik waardeer de afwisseling van bezinning, actualiteit en luchtige artikelen."

Willem-Jan Verdoes (23): "*De Banier* lees ik met veel plezier. Het is een blad dat start met geestelijk voedsel, het Fundament van de SGP wordt hierdoor altijd mooi weergegeven. Vervolgens wordt er een duiding gegeven van de politiek. Wat dat betreft is het een geweldig blad voor 'politieke junkies'. De propjes van Menno de Bruyne maken het blad helemaal compleet; genieten!"

Jolinda van Manen (30): "Ik ben 30 jaar en lees met veel plezier *De Banier*. Ik ben zeer geïnteresseerd in de politiek en alles waar de SGP zich voor inzet. Ik ben in 2017 al een keer in de Tweede Kamer geweest en mocht een interruptie doen tijdens een open dag. Dit vond ik heel leuk en gebeurt niet snel nog eens, denk ik. Ik blijf de SGP steunen, want zij staan voor stabiliteit en de christelijke normen en waarden. En die vind ik heel belangrijk en die heb je nodig in je leven. Ik ben trots op onze vijf mannen en wens ze Gods zegen in hun belangrijke taak."

Peter de Leeuw (22): "*De Banier* bevat veel thema's die voor alle SGP'ers relevant zijn. Neem bijvoorbeeld onze houding tegenover het populisme. Dit is een thema wat jong en oud raakt, en voor boer en wetenschapper relevant is. Door het lezen van *De Banier* krijg je een mooi inkijkje in de verschillende invalshoeken binnen de partij. Zo kun je als jongere een gefundeerde mening vormen en krijg je een helder, Christelijk beeld op de samenleving."

Oudste SGP lid

In *De Banier* en op diverse socialmediakanalen hebben wij een oproep gedaan om de alleroudsten onder de SGP'ers en Banierlezers aan ons bekend te maken. Wij zijn overweldigd door reacties en willen u daarom hartelijk danken voor uw betrokkenheid. Uit deze zoektocht kwam naar voren dat dhr. Pijl, geboren op 31 mei 1922 te 's-Gravenhage, ons oudste SGP lid is op dit moment zover bij ons bekend. De heer Pijl is geen onbekende van de SGP. Hij diende de SGP onder andere in de functies als secretaris Kiesvereniging SGP Den Haag, penningmeester van zowel Provinciaal bestuur SGP Zuid-Holland als Hoofdbestuur van de SGP en Hoofd Partijbureau.

De Banier als presentje

Bij ledenwerven, markten en andere activiteiten, gebruiken kiesverenigingen en afdelingen regelmatig *De Banier* als presentjes. Ledenwerver Ronald van der Velde uit Sliedrecht maakt daar veelvuldig gebruik van. Door hem liggen er heel wat minder Banieren zonder bestemming op het partijbureau in Rotterdam.

Bij het 400^e lid werd een taart bezorgd.

Zelfs in de USA...!

Urker M. (Rien) Bogerd heeft een lange staat van dienst voor de SGP. Meer dan 30 jaar was hij gemeentesecretaris en vijftien jaar was hij Statenlid van Flevoland. Wie veel heeft meegemaakt, kan veel vertellen.

Urker Banierlezers

Mark Brouwer is als marinier tijdelijk in de Verenigde Staten gestationeerd, maar onze voormalig lijstduwer bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 krijgt toch *De Banier* in de mailbox.

Een paar leuke feitjes: Op de foto is te zien hoe Urk erbij lag in de tijd dat *De Banier* ontstond: juist, een eiland in de Zuiderzee. Hoe snel hadden de Urkers hun dagblad *De Banier* dan in huis? In oude Banieren, met meer ruimte voor plaatselijk nieuws, kunnen we lezen over de discussies over de veranderingen in de omgeving van het eiland Urk. Een vraag die leefde: zou de Noordoostpolder niet beter Urkerland kunnen heten? Sinds de tijd dat *De Banier* ontstond, heeft de Urker die niet verhuisde toch in drie verschillende provincies gewoond. Tot 1950 hoorde Urk bij Noord-Holland, tot 1986 bij Overijssel en nu ligt Urk in Flevoland.

Bijzondere verhalen

Familie Oudijk: "Deze foto is gemaakt in mei 1986 en stond in *de banier* van 19 juni 1986. Onze kinderen Nelleke, Mirjam en Wouter (toen 10, 6 en bijna 4 jaar) hadden een mooie uitspraak voor de SGP bedacht: Super Goede Partij. Nu, 35 jaar later, staan we daar nog steeds achter. Dat de SGP met *de Banier* in Zijn goede paden mag blijven wandelen. Wat een weldaad zal dat zijn!" Fam. C. Oudijk, Bergambacht.

Familie Visser: *De Banier* heeft veel mensen bij elkaar gebracht. Zo ook echtpaar Viseer. Het echtpaar heeft elkaar gevonden via een advertentie in *de Banier* van 18 oktober 1962 die de heer Visser erin heeft geplaatst onder 'korrespondentie'. De heer Visser: "Op de advertentie kreeg ik meerdere brieven waar van er 1 meisje uit Rijssen overbleef! We zijn getrouwd op 3 november 1966. We hebben 5 kinderen - allen getrouwd -, 23 kleinkinderen en 7 achterkleinkinderen gekregen. De Heere heeft ons Huwelijk rijk gezegend. Het mooiste wat eruit voortgekomen is."

Familie Meulmeester: Onze zoon Boaz is een fanatieke lezer van *De Banier*. Hij bekijkt het blad vanuit verschillende invalshoeken.

Roel van Kleef: Of het nu een mooi verhaal is, of zelfs een stichtelijk verhaal, laat ik in met midden. Maar in het dorp, waar ik opgroeide, ging het verhaal wel rond. En de bronnen zijn onverdacht. Het gebeurde in een straat in het dorp in de tijd, dat de melkboer nog (toen met paard en wagen) langs de deur kwam. En, zoals dat toen ook nog ging, vaak een praatje maakte met zijn meestal vrouwelijke klanten. Op zekere dag klaagde één van hen: "Henk (de melkboer, RvK) de kippen in het kippenhok vechten elkaar het hok bijna uit. Wat moet ik daar aan doen?" Antwoord van melkboer Henk de Lange: "Mens, hang '*De Banier*' in het kippenhok, dan is hetzo over." Welke kracht de melkboer aan het blad toekende is niet bekend. Ik kan het hooguit vermoeden. Dat Henk in ons dorp, dat overwegend SGP stemde in die jaren, *De Banier* kende is wel zeker. Of hij het blad ook las en of hij SGP stemde sluit ik niet uit. Een mooi verhaal blijft het. Zoals er nog vele verhalen met een groter of kleiner waarheidsgehalte rond gaan in dorpen in de jaren 1940-1960. Die verhalen moeten bewaard blijven. Groet vanuit Sliedrecht, Roel van Kleef

Verzekeren is zorgen voor elkaar

We zijn dankbaar voor de christelijke politiek die zich inzet vanuit Bijbelse waarden. Wij weten ons hiermee verbonden. Sinds onze oprichting hebben wij ons uitgesproken voor de beschermwaardigheid van het leven. En ingezet voor het toegankelijk maken van christelijke zorg.

Daarnaast wij willen mensen helpen goede en gezonde keuzes te maken op het snijvlak van geloof en gezondheid. Aandacht voor gezondheid betekent aandacht voor lichaam, ziel en geest. Zodat we in staat zijn te doen wat wij willen en betekenis hebben zoals God dat bedoeld heeft. Deze zomer starten we met Geloof en gezondheid. Een nieuw programma dat 40 dagen duurt. We nodigen iedereen uit met ons mee te doen en te proeven aan een gezonde(re) leefstijl. Meld u vandaag nog aan. Het kost u niets en u hoeft geen klant te zijn.

Meer informatie en aanmelden:
prolife.nl/geloofengezondheid

PROLIFE
De christelijke zorgverzekeraar

Van de redactie

HET REDACTIEADRES

Het redactieadres van *De Banier* is op het partijbureau aan Dinkel 7 in Rotterdam. Niet alle SGP-medewerkers kunnen op het Binnenhof worden ondergebracht en daarom is er vanaf het begin af aan altijd al een ander adres geweest waarop werkzaamheden voor de partij werden georganiseerd. De partijkantoren waren te vinden in steden als Gouda, Den Haag en Rotterdam. Naast de redactie van *De Banier*, vind je er ook de andere collega's van de communicatieafdeling, de financiële administratie, de ledenadministratie, SGP-jongeren, het Wetenschappelijk instituut voor de SGP en SGP Internationaal. Ook het bestuur van de SGP komt hier vaak bij elkaar.

DE HUIDIGE REDACTIE

D. van Meeuwen	hoofredactie	voorzitter hoofdbestuur
J.W. van Berkum	hoofredactie	directeur partijbureau
J.S. van der Ree Doolaard	eindredactie	communicatieadviseur partijbureau
N. Bakker	redactie	beleidsadviseur SGP-jongeren
M. de Bruyne	redactie	voorlichter Tweede Kamerfractie
J.A. Schippers	redactie	directeur wetenschappelijk instituut
F. van de Weteringh	projectmedewerker	projectmedewerker communicatie
'100 jaar <i>De Banier</i>		

REDACTIELEDEN UIT HET VERLEDEN

Het is een moeilijke opgave om, net als bij de hoofdredacteuren ook vaste redacteuren of eindredacteuren in een complete lijst te krijgen. Als je daaraan begint, is de kans groot dat je mensen onterecht overslaat. Een scala van redenen bemoeilijkt de totstandkoming van zo'n lijst.

Zo zijn er wisselende functieomschrijvingen, of namen zonder functieomschrijving, of functies zonder de namen erbij, pseudoniemen als 'Oom Koos en Oom Jan', alleen de initialen, of zelfs teksten zonder naam. Zonder zo'n lijst nu te willen publiceren, is het toch ook moeilijk om helemaal geen woorden te besteden aan al deze hardwerkende mensen. Daarom gaat de zoektocht naar mooie verhalen en memorabele geschiedenissen nog door. We geven alvast een voorproefje.

100?

De opmerkelijke, of cijfergrage Banierlezer vraagt zich wellicht af: die '100' van jullie, beste Banierredactie, zijn het er echt 100? En waarom lees ik in de colofon dat het jubileumnummer niet nummer 1, maar nummer 4 en 5 is? Een kort antwoord kan ik niet geven, maar op een lang antwoord moet u ook nog even wachten. Daarom krijgt u in dit jubileumnummer de versie daartussenin. Na de zomervakantie hopen we de afzonderlijke decennia verder uit te diepen. Aangekomen bij de Tweede Wereldoorlog zal hier weer over gesproken worden, is de verwachting. In dit nummer hebben we het consequent (behalve in de colofon) over '100 jaar' en niet over de '100e jaargang'. In 1943 en 1944 is er namelijk geen partijblad uitgekomen. Na de oorlog liet men de telling van de jaargangen echter wel doorlopen. Daarom ziet u bovenaan de nummers steeds '100e jaargang' staan. De kwestie met de nummering binnen de jaargangen zit zo: het eerste nummer verscheen op 5 mei 1921, maar al in 1923 liet men de jaargang beginnen in januari. De maand waarin dit jubileumnummer verschijnt, is dus wél de maand van de 100e verjaardag, maar in 2021 hebben we de eerste drie nummers al gehad. Dit dubbeldikke nummer telt voor twee en daarom leest u hier nummer 4 en 5. Het laatste woord is hier nog niet over gezegd.

UIT DE KELDER GERED

In Salem – Wonen met zorg (Ridderkerk) heerst een vredige stilte. In een lichte erker aan het eind van een gang zit een man van 94 jaar te wachten op zijn bezoek. Ondanks zijn leeftijd heeft hij zijn gedachten en herinneringen nog opvallend helder geordend. Soms is het even zoeken naar een naam. “Hoe heette hij ook alweer? Het was zo’n vrolijke kerel.” Maar dat herkent iedereen.

M. (Rien) Dankers was op zijn 50e afgezwaid bij de Koninklijke Marine. De nieuwe taak liet niet lang op zich wachten: voorlichtingssecretaris op het partijbureau aan Hooigracht 21 in Den Haag. “Een prachtig pand aan een van de Haagse grachten; een mooi plekje.” Op 1 maart 1977 begon hij aan zijn 17-jarige SGP-diensttijd. Te midden van zijn verhalen, vroeg ik hem ook naar *De Banier*.

Ik werkte nog maar kort aan de Hooigracht toen ik toch eens poolshoogte ging nemen in de kelder. Ik had namelijk van enkele collega’s begrepen dat er een kelder onder het pand was en dat daar oude Banieren zouden liggen. Niemand die zich daar blijkbaar waagde, want toen ik het trapje af ging, kwam een niet al te frisse lucht mij tegemoet. En ja hoor, daar had je ze: hele jaargangen van De Banier in die donkere vochtige kelder. Dat kon natuurlijk niet zo blijven en daarom heb ik de hele verzameling naar boven gesjouwd en allemaal op volgorde gelegd. Verschillende jaargangen waren in niet al te beste staat. Ze lagen er weg te rotten. Ik had ze er niet langer moeten laten liggen.

Die jaargangen Banieren konden onmogelijk in die kelder blijven liggen en daarom ging ik in de omgeving op zoek naar een binder. Ik vond er een niet ver

vanaf de Hooigracht. (Zijn naam weet ik niet meer.) De binder wilde ze wel inbinden. Met mijn plan en de verzamelde informatie ging ik naar partijpenningmeester J. Pijl. Pijl paste heel goed op het geld van de partij. Och, die zou niet zomaar iets uitgeven. Ondanks dat hij misschien wel elk kwartje omdraaide, kon ik hem toch overtuigen dat hier iets aan gedaan moest worden. Met die permissie ging ik naar de binderij. We kregen mooie bruine banden terug, met dezelfde kleur als van dat houten gelakte bakje hier in de vensterbank. Sindsdien stonden ze op het partijkantoor.

Het gesprek stukt als ik vraag waar de banden gebleven zijn. Dankers weet zich nog wel te herinneren dat de banden meegingen naar het volgende partijkantoor, het beroemde

Kerstenhuis aan de Laan van Meerdervoort in Den Haag. Dat de banden niet allemaal meer op het partijbureau in Rotterdam staan, zal ongetwijfeld ook te maken hebben met de digitalisering van ongeveer tien jaar geleden. Samen tasten we nog wat mogelijkheden af, maar uiteindelijk moeten we concluderen dat we daarvoor andere bronnen moeten aanboren.

Dankers is blij dat hij bij zijn oude werkgever nog herinnerd wordt. Het is daarbij een welkome afwisseling in deze bezoekuwe coronatijd. Op mijn beurt ben ik blij dat ik nader kon kennismaken met een van de mannen die ik alleen uit zijn schrijfsels kende.

SJON VAN DER REE DOOLAARD

Toen

Nu

